

СРПСКИ СИОН

Год. XVI.

Број 22.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ
КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у среду 15. новембра 1906.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Г. Епископ Дијецезан горњокарловачки *Михаило* благоизволио је свршеног богослова *Николу Шакића* чино и правилно рукоположити дана 14. септ. ов. год. за ђакона, а дана 17. септ. о. г. за презвитера, који је одређен са 1. окт. о. г. по нов. кал. за администратора парохије у Врпцу, јер је тамошњи парох јереј Јован Крајновић добио шестомјесечни допуст за прелаз у Америку; дана 24. септ. о. г. свршеног богослова *Николу Трбојевића* за ђакона, а 28. септ. о. г. за презвитера којему је дата у администрирање I. и II. сист. капеланија у Дрежници са 1. окт. о. г. по нов. кал.; дана 8. октобра о. г. свршеног богослова *Симеона Омчичуса* за ђакона, а 15. окт. о. г. за презвитера, које му је дата у администрацију I. и II. сист. капеланија у Плашком са 1. новем. о. г. по нов. кал. Сва три горе наведена рукоположења свршена су у катедралној епископалној цркви Ваведенија Пресвете Богородице у Плашком.

НЕЗВАНИЧНО.

О д г о в о р и

на питања из пастирске праксе

Прикупио: Васа Николајевић.

(Продужење.)

Тако »Истина«. А »Вестник српске цркве« у свесци својој за Јануар и Фебруар 1896. страна 38.* Београд, доноси сасвам противно »Истини« овај одговор:

Устав православне цркве врло јасно казује, у које се дана за време св. вел. поста свршава литургија св. Јована Златоустог и Василија великог, а нигде не казује односно литургије и друге дане вел. поста, на случај, ако би ко захтевао, да се над умрлим одслужи св. литургија пре погребавања. А то се може десити, и у другом свету н. пр. руском, то се дешава врло често. Желећи да задовоље верска осећања своје побожне пастве, архипастири руске цркве снисходе у понеким случајевима и дају разрешење, да се над умрлим одслужи литургија св. Златоустог и у оне дане, када се она строго по уставу не би могла одслужити.

* и г. 1897. стр. 746.

(Указ св. Синода 1857. 28. Јан. и 1861. 18. Марта. Види Сводъ страна 34.). Но овакви су случајеви врло ретки. И зато у подобним случајевима сматрају да је згодније учинити помен умрлога на дан његова погребовања на литургији пређеосвећеној, која се служи сваког дана вел. поста, осим Суботе, Недеље, Понедељника и Уторника прве седмице великог поста. Пређеосвећена литургија правосл. цркве није само просто опште богослужење, као што је јутрења, вечерња и т. д. но је то богослужење евхаристично, чијој цели установе, реду и суштини ни у колико не противуречи такво помињање.

Као узрок да се установи нарочито свршавање божанствене литургије у вел. посту, служила су висока осећања радости о Богу Спаситељу, којом су се одушевљавали стари хришћани при учашћу у тајни св. евхаристије, која се није слагала са временом покајања и скрушеним расположењем духа, какво је у данима поста. „Ако је пост време жалости, говори Митрополит Леонтије (11. в.), а божествена је литургија време радости то су оци наши добро и достојно духа, који живи у њима, установили не свршавати божествену литургију у дане поста“. Но „како је служба ова страшна и света, спасавајућа за цео свет, потребна од свега најпре, то није умесно, а ни оправдано оставити цело време вел. поста без ње : . . . За време четрдесетнице установили су св. оци Суботом и Недељом свршавати св. жртву, а у друге дане пређеосвећену“. (Симеон солунски „о литургији пређеосвећ. дарова“ Москва 1850.). Сљедствено да се установљавањем пређеосвећене литургије имела намера, да се из пуне литургије уклони или изостави све оно, што у њој служи за верне као извор духовнога славља, а да их опет не лиши преко целе седмице спасавајућих плодова евхаристичне жртве. То се несумњиво даје видети из тога, што је названа литургијом, а у главном — из њеног „чинопоследованіа“.

Чин пређеосвећене литургије у суштини је онај исти, што и литургије св. Златоустог и Василија вел., само што у њој нема проскомидије и освећења св. да-

рова. Јектеније, молитве пред пренашањем св. дарова на престо, појање „**Нынѣ силы небесныя**“: место херувимске песме, молитве пред причешћем, читање молитве господње, причешћивање, заамвона молитва и т. д., све то како по својој садржини, тако и по самом поретку, којим се врши, јасно напомиње на пуну литургију. И кад се пређеосвећена литургија свршава по чину литургије Златоустове, оће ли се свештеник тешко или смртно огрешити, ако руковођен чином последње, дода још где треба и јектенију за умрлог, кога ће по свршетку пређеосвећене опојати? На пређеосвећеној литургији узносе се молитве за оглашене и за оне, који се припремају за крштење (кз просвѣщенію), и онда зашто се не би могли и за оне верне, чија се телеса налазе тада у храму, — или им се само помен чини —? Устав изречно забрањује свршавати панихиде (парастосе) у првој седмици вел. поста, до свршетка вечерње у Петак, а тако исто и страсне Недеље, а дозвољава да се врши опело у то време. Осим тога кратка молитва за умрле свагда се чита на пређеосвећеној литургији, када се говори сугуба јектенија.

Да би се што боље претставила истоветност пређеосвећене литургије са другима двема, оставља се на њој пређеосвећени агнец у целини. Са великом почашћу и поклонима као „жртвѣ тайнѣ“, преноси га црква са жртвеника на престо и наговештава, да ради њега: „**нынѣ силы небесныя съ нами невидимъ сажатъ**“. Да ли се и после тога може питати, да ли ће Бог примити молитве наше учињене на пређеосвећеној литургији за умрле, и срањивати их по сили и дјејству са онима, какве узносимо на осталим службама црквеним? Овде с нама невидљиво служи сва небесна војска. А осим тога Господ наш Исус Христос заповедио је својим сљедбеницима, да моле Бога оца у име његово, и својим божанским речма зајемчио је, да ће таква молитва бити чувена и уважена: „**аминь, аминь глаголю вамъ, ѣкѣ велика чело просите ѿ оца во имя мое, дастъ вамъ**“. (Јован 16. 28.). На пређеосвећеној литургији ми приносимо

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

своје молитве за умрле не само ђ имени господни“, но још и са предложењем на св. трапези самога Господа нашег Исуса Христа у виду пређеосвећеног агнца (јагнета), који је заклан ради нашег спасења, и који и сад и увек посредује за нас.

Никољски (Пособіе: Петроград, 1888. четврто издање на страни 466.) наводи, да се може на пређеосвећеној литургији чинити помен мртвима, позивајући се на архијер. чиновник. (види наш Типик на стр. 74.). И *Малцев* протојереј у свом на немачки језик преведеном „Liturgikon“-у (службенику) на страни 183. издање у Берлину 1902. вели да се може на литургији пређеосвећених дарова чинити помен мртвима.

Ко од свих ових има право? Ми се слажемо с овима последњима, и чинимо помен мртвима на пређеосвећеној.

3. Кад се износи плаштаница на Велики Петак и када се на Ускрс уноси у олтар?

У Уставу нашем није ништа споменуто о износу плаштанице из олтара, нити о уносу исте у олтар. Једино је у њему описан начин, како се плаштаница на вел. Суботу у јутру подиже из гроба, и обноси око цркве за знак, да је Господ и онда, док је у гробу лежао, дјелао као победитељ.

Ђутање Устава о стављеним питањима надокнађује нам живо предање и пракса наше свете цркве.

И код нас и у руској цркви (бугарској и грчкој) износи се плаштаница и полаже у гроб на вел. Петак на вечерњи тада, кад се поје „слава“ на стиховње, наиме песма: „Тѣбѣ ѡдѣкѹшагосѧ“. . . те се удеси тако, да пренос из олтара у гроб и смештање исте у гробу буде готово до односног тропара, који се пред гробом поје. („Благосѡбразный Исифѧ“. . .) (*Поучење правосл. цркви о спасеніи міра II. стр. 290. Смолодовиѧ, литургика, стр. 263*). Практика ова потпуно одговара смислу споменуте песме, што је најбољи знак, да збиља се тад треба плаштаница износити.

На Ускрс пак уноси се плаштаница у олтар тада, кад се поје тропар канона

велико Суботног: Ђгда снизшелѧ Ђси кѧ смрти: (*Поучење II. стр. 233.*) И у овом је пракса, коју од предака примисмо, са свим оправдана. Канон велико суботни поје се по Уставу на сами Ускрс пре ускршње јутрење, т. ј. на измаку времена, за које је тјело Господње у гробу лежало. После тога канона и тропара му заориће се одмах из олтара радостан глас: *Боскресеніе твоѧ Хрїсти Спасѧ*; а дотле мора бити плаштаница већ у олтару. Најгоднији је дакле тренутак, да се унесе тада, кад се канон споменути тропарем завршује.

Истина 1886. стр. 226.

Овако исто одговара на стављена питања и *Никољски* (Пособіе стр. 583.), додав, да се плаштаница после износа на вел. Петак и пред унос на Ускрс најпре окади унакрст. О томе говори опширно и наш Типик на стр. 302. и 306.

4. Може ли православни свештеник, кад нема свога храма, свршити литургију у протестантској цркви или у каквој пристојној приватној дворани?

Где ће се свршавати св. литургија, о томе су се црквена правила тачно изразила. Неспомињући односна правила саборна, доста је обратити пажњу на сами Требник, да се добије правилан појам о својствима места, на којима се св. литургија свршавати може. И прво својство таквога места јесте, да оно мора бити православним Епископом освећено, односно с његовим благословом може га осветити и његов заменик. Само на таквом месту може православни свештеник свршити св. литургију. На другом коме месту обављавати св. литургију православни свештеник, сам по себи несме. А ако би било потребе, да је сврши ван храма, кога је Епископ, односно његов заменик, осветио, тад мора за то добити претходно дозволу свога Епископа. Таква је одредба 31. правила VI. васпонаског сабора, које вели: „*клицници, који свршавају службу. . . у молитвеним одајама, што се по куќама налазе, наређујемо, да што имају чинити са приволом меснога Епископа; и за то који клерик не буде на*

овај начин то чувао, нека буде свргнут“.
Као што се види, месни Епископ може дотичну дозволу дати, а може је и не дати. То зависи од његове увиђавности и од околности, које захтевају, да се св. литургија ван освећеног храма сврши.

Кад протестантска општина уступа зграду, у којој се она обично моли Богу, православнима на употребу, тад је ми за онај мах можемо сматрати као *приватну* зграду. И православни Епископ може дозволити, да се у њој сврши св. литургија, ако је потреба и ако се при томе може очувати у свему светиња православног обреда, и спокојство савести оних, који ће са православним свештеником св. литургији присуствовати.

Истина 1886. стр. 485.

Ми бисмо овоме свему имали да додамо, да православни свештеник мора пре свега, пре него што ће отпочети св. литургију да служи, осветити водицу, т. ј. свршити чин малог освећења воде, и дотично место освећеном водом пошкрупити.

5. Може ли се прекинути започета литургија и у ком случају?

Литургија кад је једном започета, треба да се по прописаном реду и сврши. Но може наступити случај, да се већ започета литургија и прекине. Сви такви случајеви побројани су у „Извѣстѣи чителномъ“. По њему има у главноме четири случаја, у којима се започета литургија мора, односно може, прекинути. Тако: 1. Ако је свештеник пре освећања дарова опазио, да хљеб из кога је извађен агнец, није приличан за тајну тјела Христова, а другога хљеба, који би за евхаристију прикладан био, у тај мах нема, тад му се заповеда „азѣ да престанѣмъ слѣжити“ „У допунама учителн. извѣстију“ упућује се свештеник, да у таквом случају, чим је опазио споменути недостатак, одмах узгласи: „Слава тебѣ Христе Боже“: те за тим да изговори отпуст. — 2., Ако се свештеник који литургише, пре освећења дарова разболи тешко, те му није могуће даље служити, или ако умре „слѣзва ѡставлетса и пре-

станѣ“. У том случају прописује се, да се има обавити друга потпуна литургија, а неосвећени дари имаду се после литургије посебно употребити. 3., Ако свештеник пре *вѣликог вѣхода*, односно пре освећења дарова буде позван да крети или исповеди болесника, код кога је опасност, да би могао на брзо умрети, тад му се налаже, да се има к болеснику упутити, те ако на време још у цркву приспети може, треба да настави литургију на ономе месту, где је прекинуо. Не може ли пак још тога дана довршити започету литургију ради удаљености болесника или другог ког важног узрока, тада да *оставитъ литургиати*“, те обавивши сутрадан потпуну литургију, да на жртвенику употреби засебне дарове, који су остали од прекинуте литургије. 4., Литургија се прекида по сили нужде тада, кад би у време службе напали на цркву непријатељи, који би били у стању изврћи руглу тајну тјела и крви Христове. У томе случају свештеник треба без обзира на то, да ли су дари освећени или не, употребити их. Тиме је наравно дотична литургија прекинута. Злонамеран нападај на самога свештеника, ватра или друга каква елементарна непогода не овлашћује свештеника да литургију прекине. Ако њему лично, а не тајни тјела и крви Христове, опасност прети, он је обвезан истрајати; за случај пак какве елементарне непогоде, мора покупити часне даре у антиминос, те изишавши из цркве наставити литургију онде, где је у цркви застао.

У ова четири случаја, сме се започета литургија прекинути.

6. На литургији, која се служи саборно, да ли онај, који начелствује изговара речи освећења или сви служећи?

По учењу православне цркве сви који служе са архијерејем или другим којим старијим свештеником, саслужници су његови, и служе заједно сви Господу умом, речју и тјелом, и сви подједнако учествују у принашању безкрвне жртве онако, као што служе Господу, по виђењу Исаије, анђели на небу, без обзира

на више или ниже њихове чинове. И премда архијереј у својој служби претставља слику Исуса Христа, али он за то не претставља самога Христа, те служио он, или други старији свештеник са млађима, сви они приносе жртву, јер су за то удостојени, али онај који приноси жртву и који се на жртву приноси, то је сам Христос. Он је сам архијереј и сам Он еретством нас приноси и приноси себе Богу и Оцу; нити се икакво свештено лице може оделити при свршавању најсветије жртве, као да он једини у њој има силу и важност, а остали, који с њим саборно служе, да тога немају. — Ове лепе мисли о праву при саборном свршавању свете литургије свих свештеника, истакнуте су биле у своје време у „Пермским вједомостима“ (1880.). А потврду њову налазимо у синодалном архијерејском чиновнику литургије, у коме читамо ово: „вѣдательнo же, какъ лѣпотствѣтъ сѧ Господна словеса: прїимите ѧдите . . . и пїйте ѿ неѧ вси . . . глаголати надъ хлѣбомъ ѧ виномъ всѣмъ сослужащимъ кѣпногласно, тихимъ гласомъ, во едино слово съ архїереемъ: ѧ ниже единымъ словомъ предварити комѧ или ѡстатисѧ архїереѧ, но какъ ѧъз единыхъ ѡстѧ всѣмъ кѣпно рещи. Подобенъ кѣпногласно же глаголати всѣмъ тайно надъ дискосомъ: „И сотвори ѡво хлѣвъ сей . . . такожде и надъ чашею: ѧ еже во чаши сей“ . . .

Одговор је на стављено питање сасвим јасан и одлучан: да при саборном служењу са архијерејем или којим старијим свештеником, сви служећи почињући од речи Господњих: „прїимите ѧдите: па до преломивъ дѣхомъ тзоимъ свѧтымъ“, говере исте, и то начелствујући на глас, а сви остали под глас у једно исто време. *Истина* 1887. стр. 201.

О томе говори и „Извѣстїе учительное ѡ слѧчан ѡсвѧщенїѧ ѧ совершнїѧ свѧтыхъ даровъ“, и *Никольски* (шособїе 1888. страна 432.), који се такође позива на архијер. чиновник.

7. Кад више свештеника саборно служе без ѡкона, шта ће који говорити?

У нашој цркви свештеници су при

трапези сви једнаки. У свештенодјејству учествују они једнако, па ма колико да их је ту без разлике на године, и на виши или нижи степен. И најстарији и најмлађи врши једну те исту службу. Посредством свих укупно приноси се Спас на жртву Оцу. У томе приноси сви свештеници, који служе, имаду једнак удео, једнако достојанство. Нема ту дакле ни млађег ни старијег.

Али наш служебник говори ипак: *первый, второй* и т. д. свештеник, кад их више служи. Истина је. И врло добро говори о првом, другом, трећем и т. д. свештенику. Пошто у служби треба сви да учествују, а не могу сви у један мах све у глас говорити, то им се улоге деле, те нешто говори један, нешто други, нешто трећи и т. д. Са свим је пак природно, да ред тај тече по старешинству или достојанству, да млађи неће пред старијег. Али у самоме богослужењу уступање то млађег старијему не значи ништа. Тако се требају схваћати речи Служебника: први, други, трећи и т. д.

Према изложеном не може млађи говорити јектенију, а старији возглас, јер би то значило, да се један свештеник деградује на степен ѡконски, а то не сме бити.

Шта ће који од служећих свештеника говорити, не стоји у нашим црквеним књигама. Пракса појединих цркава може у томе бити различна и јесте различна. Но не би требала бити различна, бар у једној те истој цркви. И у нашој цркви у томе нема једнообразности. С тога неће бити безкорисно, ако овде изнесемо на углед праксу руске цркве, која је бар донекле основана на указима светога Синода руске цркве.

Прозкомидисање обавља обично најмлађи служећи свештеник, који и *кади* пре почетка литургије. Најстарији или *први* одпочиње литургију, и говори прву јектенију с возгласом. *Други* говори прву малу јектенију с возгласом, а *трећи* опет другу малу јектенију са дотичним возгласом. На малом вхогу *први* носи еванђелије и говори *Премудрость прости* и после *Икв свѧтъ*: После трисветога говори *дру-*

ги: *вонмѣмъ, први: миръ всѣмъ, трефи: премѣдрость.* Пред читање апостола говори *други: премѣдрость и вонмѣмъ, и кади за време читања из апостола.* Пред читањем еванђелија говори *први: миръ ти, други премѣдрость, а после отпојеног аллилуја говори други премѣдрость прости услышимъ..... први: миръ всѣмъ, и ѿ Н. свѣтлгѡ Евангеліа чтеніе, трефи вонмѣмъ.* После еванђелија, које чита *први,* говори *исти* и сугубу јектенију; *други: помолитеса: трефи: Єлицы ѡглашенніи: први: паки и паки с возгласом, и кади.* На великом входу *први* узима путир и дискос, и спомиње христољубиви род и императора, *други* носи крст спомиње царску породицу, *трефи* носи копље и ложицу и спомиње Епископа, и *први* завршује споминање, полагаје путир и дискос на престо, покрива их и кади. *трефи* затвара двери и навлачи завесу. Затим *други* говори јектенију: *Исполнимъ молитвѣ: с* возгласом, *први: миръ всѣмъ,* и све остало до и до *вѣдѣмъ милости: ту наставља трефи: всѣ свѣтлѡ поманѣше: први* говори: *И сподоби насъ: После причести први* узима путир и говори: *Ѧо страхомъ вожимъ: Спаси Боже: Всегда нынѣ и: а други прости принише: с* возгласом, за време кога *први* полагаје еванђелије на антиминос, *трефи: Ѧъ мыромъ ѡзыдемъ, Господѣ помолимса, и чита заамвону молитву; први* говори: *Благословеніе господне: и отпуст. (Хойнацкій: практич. руководство для священнослужителей, Москва, 1883. вып. I. гл. IV. отд. 6. ст. §. 121. и глава дополнит. Д. у вып. II. стр. 98.).*

Истина 1888. стр. 79.

По службенику бечког издања од 1854. говори на вел. входу *први* свештеник почетак и спомиње цара, *други* спомиње Епископа, *трефи* свѣщеннически и монаш. чинъ; *четврти: ктитори и приложн. и први* завршује. (види наш *Тинак* стр. 62.).

3. Неспреман ђакон за службу, а мора да служи, учествује ли у свима дјејствима свете литургије?

На ово питање пастирске праксе даје нам најбољи одговор: „*Руководство для сельскихъ пастирей*“ од г. 1888. бр. 16.

Ђакон ступајући као саслушалац великог и страшног свештенодјејства — принашања бескрвне жртве, — мора бити проникнут чувством најдубље смирености и свести о томе, колико је недостојан, да учествује на св. трапези Господњој. Ово чувство и ова свест особито мора бити при њему тада, кад приступа св. трапези без прописане спреме. И због овога, ако и нема прописа одређених, како има ђакон да поступа у оваквим случајевима, ипак по осећају побожности пред величином светиње, усвојено је црквеним обичајем, да ђакон, који се није како треба спремио за службу, не сме осим св. причешча, учествовати у неким одређеним дјејствима при св. литургији. А та дјејства јесу: 1. Он не чита са свештеником пред царским дверима „начинатилнѡ молитвѡ“ пре проскомидије; 2. Не обраћа се пред „Благословенно царство“ свештенику с речма „врема сотворити“, него тихо му се обраћа са „Благослови владыко“, па добивши благослов од свештеника и пољубивши му руку, полази на амвом ради узгласа: „Благослови владыко“, и ради јектеније; 3. После великог входа не обраћа се свештенику за молитву о себи, а тако исто ни свештеник к њему, него овако, као у почетку литургије проси благослов са речма: „Благослови владыко“, и добивши прости благослов од свештеника, одлази на своје место ради даљега свештенослужења. 4. На узглас свештеника „повѣдѣнѡ пѣснѡ“: не подиже он звездицу, него то чини свештеник. 5. Тако исто и при освећењу св. дарова не приступа к св. трапези, нити подиже св. даре на узглас: *Твоѡ ѿ твоихъ*: него то чини сам свештеник, а он тек после освећења св. дарова кади док се поје: *достоино естъ*; 6. Не приступа к св. трапези у време причесног и после причешћа свештеника, не сабира честице у св. путир, него и то све чини свештеник. Осим тога у неким местима бива и то, да ђакон који служи без прописане спреме, не износи св. даре после причесног и не узглашује: „Ѧо страхомъ вожимъ:“ — Од оваковога начина поступања, који је ушао у обичај црквени из чувства побожности к

великом и страшном свештенодјејству, несме одступати ни један ђакон, који без прописане спреме, учествује при свршавању св. Литургије

Истина, 1888. стр. 319.

9. Могу ли свештеници при саборном служењу, осим начелствујућег, служити св. литургију а да се не причесте?

По правилу црквеном (Апост. прав. 8.) свештенослужитељи су дужни причешћивати се на свакој литургији из бојазни, да за неиспуњење тога „*без благословеној причини*“, (великог, стварног и оправданог узрока) не би били удаљени из заједнице црквене. Приступајући овој страшној тајни неопходно је нужно, да се за исту припремимо достојно по изложеном начину (види „*Извјестје њучителносе*“).

На тај начин правила црквена, и ако допуштају, да се свештеник не причести у случају „*благословеној вини*“, опет не дозвољавају служити без припреме. У пракси бива, да се понекад дозволи ђакону служити без припреме, но за свештеника такво одступање нема апсолутно никаквог основа, јер свечаност богослужења не састоји се само у великом броју оних, који служе, већ на првом месту у општој чиности — поретку и благољепију службе. А може ли се назвати служба чина и благољепна, кад се крпи једно од најглавнијих правила црквених? Тако „*Весник српске цркве*“ од г. 1898. стр. 174., а тако говори и „*Богословски гласник*“ књига VIII. св. 5. стр. 561.

И „*Гласник правосл. далмат. — истр. епархије*“ од г. 1894. на стр. 59. доноси овај одговор на стављено горе питање: Није дозвољено свештеницима, да учествују служењу св. литургије без причешћа. Овакав одговор строго се слаже са црквеним прописима. Ако је за прва три века хришћанства и за верне, који су присутни били свршавању евхаристије, обвезно било примање св. причешћа (ап. прав. 9.), то се још више тражити мора од оних, који тајну св. евхаристије обављају. — Има додуше случајева, кад се са каквог особитог важног узрока може учинити изнимка. У „*Извјестје*

стје њучителн.“ у служебнику указују се сви разни случајеви, при којима свештеник може, да се не причести, али у истом се прописује, да ако се свештеник — изузев указане особите случајеве — не причести божествене тајне „*тажкко согрѣшитъ њ ѡзвержѣнїю подлежитъ.*“ Свако одступање од наведених прописа саставља собом такву новотарију, која се по језику црквених прописа називље „*везчинїемъ*“.

И *архиђијецезална конзисторија карловачка* одлуком својом од 1. Августа 1886. к. 495. налаже свештеницима, да кад саборно служе, сваки од њих приступити има св. причешћу, дакле да спреман за служење св. литургије бити мора. Шта више *иста је* одредбом својом од 15. Априла, 1856. наложила свему архид. свештенству, да онде, где у једној парохији а при једној цркви више свештеника има, а само чредни служи, ипак сви остали морају бити спремни за служење св. литургије, да за случај нужде, могу у свако доба литургију свршити, или прекинуту даље наставити.

(Продужиће се).

Сазив српског народно-црквеног сабора.

Д. Р.

Од 1864/5. године, које се године почело радити на грађењу наше црквено-народне аутономије, до данас је прошло 42 године, за које је време одржано — управо — сазивано 9 сабора и обављено 9 избора саборских посланика, а потрошено на саборисање око 700—800.000 кр., а да и не спомињемо, колика је грдна свота потрошена око одржања разних зборована и конференција и на саме изборе.

И за то дуго време и толико утрошени новац, **ми још не изградисмо своју црквено-народну аутономију.**

Ми још и данас не мамо статута за избор митрополита-патријарха, немамо синодског уређења, немамо поступка за конзисторије и митрополијско црквени савет, пословног реда за народно црквени сабор (онај што га имамо, то је за народни привилегијски сабор), о руковању са црквено-народним и манастирским имањем, о уређењу народних централних вла-

сти, о мировинском фонду за свештенике и учитеље, а да и не говоримо о јадним и непотпуним привременим уређењима епархијских власти и о другим уређењима, у којима има много и много не само површности и непрактичности, него и супротности, нити један принцип у њима влада.

А не мамо их и така су нам и што их имамо скоро сва уређења с тога, што су се наши сабори, у којима су скоро сами адвокати били, свађали и препирали било са црквеним јерархом, било са државном влашћу, а при донашању разних уређења радило се на брзу руку, без дугог промишљања и узимало се већином од лутерана, као што је н. пр. уређење општина и епархија.

С тога се не треба ни чудити, што не веје један принцип у нашим уређењима, која уз то нису рађена у једно време.

И како је оно 1897. хтела и јерархија и круна, а пре тога 1892. већина саборска да се једном донесе целокупно уређење наше црквено-народне аутономије, као што га имају и Румуни у Угарској и Лутерани, те саборски одбор и зготовио једноставан — целокупан — статут — прозвани из подсмеха „јединственим“ —; тада се што но реч дигла и хала и врана, против њега. А што је најкарактеристичније то је то, да се не само против њега писало по новинама — наравно без стварне критике, него онако фразасто по нашем обичају —, него су се држали и народни зборови и поједине варошке и сеоске црквене скупштине ограђивале се против донашања једноставног статута, и ако нису ни знали, шта се све у њему налази.

Њима су народне вође, које су увиделе, да би им се њиме избило из руку главно средство за кортешовање, навели два три §§., која су народу омилела, како се смера, да се они одузму, те зазвонили на узбуну, на што је наш народ брз, без да су народу рекли и главну и управо најглавнију његову добру страну, т. ј. да се наша аутономија извуче испод туторства владиног.

И што је најжалосније то је то, да се 1897. није имало толико смелости те довикне и у сабору, не ћемо да знамо о једноставном статуту, не треба вам, него нађоше згодну извину у томе, не ћемо да нам се прописује дневни ред, и да њега узмемо пре свега у претрес.

А 1902. моглоше пристати на прописан дневни ред управо маршруту, изречену тобоже о залатку сабора.

А како је била згодна прилика и 1892. и 1897. да се што-но реч изради и дозида са свим наша црквено-народна аутономија, којом се приликом могло и требало све оно у постојећим уређењима исправити што је непрактично и штетно, и изменити односно допунити са практичним и корисним.

Други народи настоје на томе, да имају у целини законе и уређења за поједине државне гране и установе; а ми се Срби бојимо и одушиremo се да дођемо до целокупног уређења наше црквено-народне аутономије, изграђене од једних људи и једном духу — принципу, у једном статуту — књизи, него волимо да их имамо у 10—20 статута и уређења у неколико принципа.

Или може бити, то је код нас отуда, што се у последње време почело на широко и на дугачко причати, како смо ми Срби демократски народ.

Ако се пак и та наша црта може назвати демократском; не знамо шта се може назвати непаметном!

И да су се бојали једноставног устројства и радили против њега људи, који не знају шта је кодификација закона; не би се томе паметан човек ни чудити могао.

Али је за чуђење, сажађење и осуду то, што су томе били противни и радили против кодификације и довршења наше црквено-народне аутономије људи стручњаци, правници и одветници, и то не само млади него и средњи и стари, који су добро знали од какве је благодети кад има кодификованих закона, створених у једном духу — принципу.

А што су се томе одуширили и били противни узрок је лежао у томе, што су се бојали да се том приликом не одузме од народа „крваво стечено“ право, да посланике за сабор бира: заједнички народ са свештенством и то како световне тако и свештене.

Јер као год, што је некад влада имала ослонца у 25 милигарних посланика у сабору, тако су исто и наше политичне странке, које су свој рад пренеле у народно-црквени сабор, напустивши политично поље, које није тако безопасно а и ни уносно, као што је црквено, имали у њима ослонца, пошто су и њих на

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

основу изборног реда бирали по својој вољи, без обзира на глас свештенства, које треба у сабору да заступају.

Наши прваци на сав мах вичу и загнуше нам уши од њихова викања: ништа о народу без народа, те ко се од свештенства усуди да подвикне: ништа о свештенству без свештеника, тај се жигосе као народни издајца, настражњак и томе подобно.

И то је без сумње знак и доказ демократизма нашег!

Ако има још где у свету сабора, који носе име народно-црквени, да се у њему чује само глас народа, а не и цркве, ево наше главе!

Јер ових 25 свештеничких посланика, који по устројству саборском у сабору седе, ти се овамо од 1872. с врло малим изузетком, не моглоше сматрати као преставници цркве и свештенства, него као преставници странаки, који су се у свему морали покоровати партијској дисциплини и радити и гласати онако, како им је странка заповедала.

И у томе њиховоме држању и лежи што би рекао г. др. Л. Костић трагичност нашег демократизма, а подједно и свести код ових наших свештеника, који се дадоше бирати као страначки кандидати и радити на саборима не по својој памети и дужности, него по страначкој дисциплини и туђој памети.

Једино се што би рекли правници може узети за олакшавајућу околност то, што су наше странке, желећи имати мамелуке, бирали већином најлошије и најнеспремније свештенике, које су стављали као против-кандидате против нашим најспремнијим и најугледнијим свештеницима, те кад је код једног избора победио један Стеван Моловић архимандрита Илариона Руварца, тада је изишао у „Бранику“ телеграм, како је свест народна код избора победила!

А што се рекло с тога, што је то захтевао партијски интерес и дисциплина, који нас је и до данас, а који ће нас и од сада још већма упропашћивати, док нас једном са свим не доведе до пропасти народне и презирања код осталих паметних народа.

Пољак је довео до ропства њихов „veto“, а нас ће довести до пропасти наше странке и страначки обзир, при чему по неке вође играју и издајничку и недостојну улогу, и то

народ и његова тоқварена и неродољубива интелигенција не види, него се за њима поводи и ласка јој што су под барјаком таквих издајника народних.

Наше су дакле народне вође и прваци овамо од 1872. — од првог избора по изборном реду од 1871. — сматрали и сматрају за најважније народно право (које они називају „крвљу стечено право“, и ако за његово донашање није се пролила ни једна кап крви, ал је доста приливно — управо попијено — чокотове водице —), да народ заједно са свештенством бира и световне и свештеничке кандидате, због чега су као што рекосмо врло често долазили — бар од свештенича — по најлошији и најнеспремнији свештеници.

Па и ако су овамо од 1872. на свима одржанима саборима до данас имали народњаци — прво народно-слободоумна а после радикално самостална странка — огромну већину, поред свег тога, што се у прогласима народу довикивало: „народе, твојој је народно-црквеној аутономији одзвонило, ако не избереш за посланике ове од нас препоручене кандидате“, што је наш сиром народ мислећи да је и у истини тако, а не имајући појма о самој аутономији, и бирао препоручене кандидате и то скоро већином саме адвокате, па често и оне, за које није чуо, и који тамо где су и где их знаду, не би добили ни 10 гласова, једногласно, за које су наравно гласали и народни попови, као што је било 1902. у вршачкој епархији; нису наши сабори не само ништа за народ извојевали, нити се и један други њихов закључак потврдио, до ли ове две мировинске уредбе, т. ј. 1.) за удовице и сиротну децу срп. православног свештенства и 2.) за народне чиновнике и професоре.

А што су случајно оне потврђене, то се има захвалити Његовој Светости Преузвишеном Г. Патријарху Георгију, који је својим упливом у згодној прилици знао задобити превисњу потврду.

Остали су закључци саборски и предлози, осим одлуке о избору епархијских власти одлазили што-но реч под купус.

А одлазили су с тога, што не беше ни родољубља нити увиђавности код страначких вођа, који бојећи се за своју популарност, не

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBS.BS

смедоше отступити од начела изреченог и до-
несеног по некад и у расположеном стању од
њиховог творца.

За пример навешћемо само један класичан
доказ, који јасно показује, како се код нас
лакомислено поступало и радило.

Покојни др. Илија Вучетић, многогодишњи
вођа слободоумне народно-либералне странке,
и најбољи познавалац наших автономних уре-
даба, 1885. Августа 14. приликом свога из-
бора за посланика саборског у Н. Саду рече
и ово: „— Много чујемо да се говори:
да од народа зависи све, и да је наша на-
родно-црквена автономја у нашим рукама.
Ово не стоји. Народ је ево учинио своју
дужност, изабрао је скоро све приврженике
видовданских (у Сомбору) одлука, послао је
за заступнике на сабор с веома незнатним
изузетком све саме поборнике автономје, те
по томе кад би једино од народа зависило
све, и кад би автономја била у нашим ру-
кама, то би већ сад постигнуто било. Но на
жалост, није тако. Народ је истина учинио
своје; али сад тек наступа онај главни и
тежи задатак, што га имају изабрани засту-
пници да изврше, и ту се ја слабом успеху
надам“.

„У свима питањима наше автономје има
два фактора, два чиниоца, који решавају, а
то су: народ заступљен у своје сабору с
једне, и државна власт с друге стране. Тек
ако се та два чиниоца споразуму, ако др-
жавна власт одобри оно, што сабор сврши,
онда може бити успеха од рада саборског“.

„Народ заступљен у сабору и државна
власт лакше би се споразумели, и од рада
саборског могли би се надати успеху, кад не
би био неки трећи, који се ту испречио из-
међу народа и државне власти, те не да дође
до споразума. Тај трећи, то је данашња фак-
тична поглавица наше цркве (Герман патри-
јарх). Ја не држим да га ми можемо откло-
нити; али ако успемо ма у толико, да га мо-
жемо учинити безопасним по нашу автономју,
и да његов уплив сузбијемо, онда ће се моћи
постићи споразум између та два чиниоца при
решавању наших автономних ствари, и тек
онда би могли нешто учинити за обезбеђење
и унапређење наше народно црквене автоно-
мије“ („Српско коло“ бр. 66. за 1885.).

Ово рече Вучетић при своје избору, а не

хтеде или не смеде то начело изрећи и у
прогласу упућеном „милом“ народу за изборе,
него се у њему рече, како је народ господар
у автономји, те с тога му се и препоручило
да бира за посланике само ове челик карактере
и познаваоце автономних установа.

У поменутом своје говору Вучетић добро
и исправно рече, да је и влада фактор у на-
шој автономји, ал заборави или не хтеде или
не смеде рећи, да је у њојзи фактор и јерар-
хија, коју је и сама државна власт признала
за фактора. Ако није хтела да помоћу народа
постигне нешто, на што јерархија не би при-
стала, она је у свакој прилици питала и њу
за њено миђење о чему би се могло више при-
мера навести.

Необорима је дакле истина, да у погледу
наше народно-црквене автономје постоје три
одлучујућа фактора, од којих је државна власт
најодлучујући, пошто од ње зависи потврда
или непотврда сваког саборског закључка.

А што је дотле дошло, и што је данашњим
даном таква наша автономја, — коју још
1875. Милетић назваде „укљештеном“ —,
томе су криве наше народне вође и адвокати
— посланици —, који сматраше наше саборе
за најзгодније место, да у њима покажу своју
мудрост и ученост држањем дусих — већином
шупљих — говора, и непознавањем нити стварни
нити прилика, те тражећи сувише много, не до-
бихе или ништа или добише врло мало.

Румуни за шест недеља изградеше *праву*
автономију, и када оно 1870. један посланик
рече: дај да израдимо и ми нашу автономју
по румунском устројству, тада др. Ј. Суботић
одговори: Румуни треба да се уче од нас, а
не ми од њих.

А данас уздигнемо за румунском авто-
номијом!

А што је у целој досадашњој радњи наших
сабора — овамо од 1872. — најжалосније,
то је то, да се наше странке не стидеше
здружити се и са државном влашћу против
јерархије, и волеше њојзи поустити и при-
знати јој нека права, него јерархији, која је
тражила црквом призната јој права.

И они то чинише поред свег тога, што је
још 1870. блажене памети пакрчки владика
Никанор Грујић довиђуо народњацима: у са-
бору, који хтедоше градити народно-црквену
автономију на основу државних закона: „не

стављајмо је господо на тај темељ, него је ставимо на много сигурнији темељ т. ј. на народно-црквени. Ви велите, да је државним законима гарантована наша народно-црквена аутономија, али ја се бојим и тога, што у њима има и ствари, које се нама не допадају, и питање је, хоће ли нама законодавац допустити, да кажемо, шта примамо, а шта не примамо, и шта је по нашем — саборском мишљењу добро, а избацити што нам не годи. А кад се ставимо на наш рођени темељ, не може нам нико стати на пут; можемо држати сабор кад год нам је воља“.

Народњаци, не хтедоше послушати мудри савет Грујићев, него ставише се на темељ државних закона, те с тога и не имадосмо од то доба ни у прописаном времену сабора, а да и не говоримо о њиховој јадној улози и нереспектовању њихових закључака, што се све могло уклонити, да је било мало више памети и увиђавности, те да се правио мир и погодба са оним фактором, с којим га је требало правити т. ј. са јерархијом, којој је свакако преча и црква и народ, него туђинским промењљивим владама.

И ако се имало и много времена и горког искуства, да су наше и вође и странке могле увидети, где запиње и где и шта треба радити, да се једном дође до трајног уређења наших народно-црквених ствари, и да по досадашњим и данашњим нашим установама на све стране пропада нам и црква и школа па и народ, једном речи ако смо ради добра и живота и напретка и цркви и школи и народу, да морамо другу памет узети и другим животом почети живети; то се све није хтело увидети и признати, него се ударило старим путем, који нас је и довео до данашњег очајног стања. Те како по Богу имамо три странке, то је свака у својим прогласима своје „милом“ народу ударала да свира у старе жице и позивала га, да само њене присталице изабере за посланике, и то наравно већином адвокате, и ако их и то само њих изабере, биће берићегат, а ако изабере које друге, зло и по народ и по цркву!

А да се прво приближило јерархији и с њоме се ставило у договор, **нако** да се дође једном до трајног мира у цркви, уређења паметног а подједно и до реда; то ником од народних вођа-првака страначких није ни

падало на памет, нити је сматран тај корак за нуждан и за потребан.

А и како би, кад наше странке имају пречег посла да пребацују вођама других странака, како су учинили смртан грех и тиме, што одлазе у патријарашки двор на ручак и што љубе Његову Светост у руку, а ови то одбијају од себе с поносом, како то нису чинили ни до сад, а не ће чинити, ни од сада!

Па као што се до сада радило пред изборе саборске, **тако** се ево ради и сада за идући сабор, што је сазван за 10. децембар о. г.

Све наше странке и страначке вође, сматрале су да није ни потребно да ступе с јерархијом у какав договор и преговор — а по њиховој памети и нашто, кад она по њиховој памети није никакав одлучујући фактор, и кад су код нас данас тако десператне прилибе, да се то сматра за вапијући грех доћи у додир са јерархијом —, те да је бар упитају, **шта** да се ради на предстојећем сабору.

Радикална је странка — њен саборски одбор — израдила бар неке што би рекли Србијанци с брда с дола скупљене предлоге, без да је при њиховом грађењу јерархија учествовала, а остале странке, у колико се зна, немају ништа спремљенога.

А у колико се зна, није ни јерархија готова са својим предлозима, јер једноставни статут од 1897. не може се сматрати за њен статут, прво с тога, што је њега донео саборски одбор, а не свети архијерејски синод или скуп епископа, а друго, што у њему има доста наређења, која јерархија не може као своје усвојити и на њих пристати.

У својим предлозима **мора** она захтевати за себе она права, без којих се она не може звати јерархијом. И ако их не може извојевати, она ће задржати своја права и не напуштајући их својевољно, уступити сили, и чекати греме, да их извојује. А дотле ће с болом у души да гледи, као што мора и данас да чини због напуштања јерархијских права од стране својих претходника, каква се чуда и покори чине на народно-црквеном автономном пољу.

Па кад наша народно-слободоумна (либерална) и самостална странка немају ништа спремљенога за сабор, а нема још ни јерархија, него је једино спремила нешто радикална; на

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

меће се и нехотице питање: па ко је онда настрадао на томе, да се сазива народно-црквени сабор и то у ово зимње доба, које је неподесно не само за само обављање избора изборника и посланика, који се неће ни моћи свугди по закону ни обавити, него је у заказано доба за сабор не могуће многим свештеничким посланицима напуштати на дуже времена парохију, а да и не говоримо о томе, да је у Карловцима немогуће наћи 75 сазнова за посланике?

Ко, па ко други, него радикална странка!

Њој се журило — а за што, то је друга ствар — и испало јој је за руком, да су меродавни предложили круни и без претходног договора са председником Његовом Свегости, да се сабор сазове у течају ове године, у сред зиме — кад му време није!

Шта се мисли на самом сабору радити, и да ли су што радикали преко својих пријатеља углавили са меродавнима у Пешги; ми не знамо, нити хоћемо да верујемо у оно, што се све о томе говори.

А и зашто да смо дубоцитни, кад ће то јарко сунце објавити, а снег ће показати сваџи траг.

Сабор је дакле сазван, и то је чињеница с којом се мора рачунати, као и то, да за *расправни сабор није ништа спремно*, јер ваљда се неће моћи веровати још и у то, да ће се допустити и да се може и сме допустити, да наши сабори и на даље доносе којекакве привремене уредбе и одлуке.

Ако је меродавнима стало до реда и у нашој црквено-народној аутономији, — у што не можемо сумњати —; онда се мора једном она уредити на сасвим другом основу, него на ком је склопљена данашња аутономна зграда, на којој има рада од свакојаквих градитеља и грађе и материјала.

Она се мора подићи солидно, од једних градитеља и једне грађе и материјала.

Крпежа и крпења је било и сувише.

За престојећи сабор наше странке раде из петиних жила. Програми се народу прештапавају, кандидати се истичу и уздижу а противкандидати заједно са противном странком грде, нападају и омаловажавају. Народу се обађавају куле и градови и како ће протекти по земљи Србиновој мед и млеко, ако се само предложени њени кандидати изаберу, и то на-

равно потећи ће од Даља и манастира, јер тек не може се захтевати од народа да он издржава своју аутономију.

Доста је од њега, што ју је „крвљом“ својом извојевао!

Јерархија ћуги и гледа чудо и покор, који је достигао врхунац.

А нашо да и она што ради и да истиче своје кандидате, *кад је наш народ, заведен од несавесних вођа, подељен у странке и неприступачан сваком паметном савешу.*

Она ће своју рећи и то мушку реч рећи тамо и тада, кад устреба и своје становиште изнети, које неће бити њено лично становиште, него становиште источно православне цркве, којој је основалац сам Исус Христос.

Доста је било и расправљања и кокетирања и попуштања, време је једном да се каже и одлучна.

А дотле будимо стрпељиви, те пустимо још ово кратко времена до отварања сабора „народне и црквене пријатеље“ да се размеђу са својим пријатељством и спрам народа и цркве, а пошто се једном отвори, тада ћемо их запитати за јуначко здравље и видети на делу њихову љубав и спрам народа и спрам цркве, а уједно и њихово или јунаштво или кукавичлук, кад им се подвикне попут оног цинцара: *једи га бре печеног, јер ћеш га јести сутра куваног!*

А дотле живи били па видели!

И з в ј е ш т а ј

о седмој редовној сједници прав. епарх. конвисторије пакрачке, државој 18. (31.) јула 1906. под председавањем Његова Високопреосвештенства Господина Дијецезана нашег *Мирона*.

Узета је на знање класификација слушалаца прав. богосл. завода у Задру. — Узет је на знање допис високе владе у предмету вјерозаконске припадности Б. В. — Узет је на знање допис зем. владе, да се расправа у предмету вјерозаконске припадности М. С. води код кр. жуп. области у О. — Остало се при овој страни одлучи, да се брисање Д. С. из матице не забивежи и поново се тражило од зем. владе, да Д. С. остане припадником правосл. вјере, јер су с тиме и родитељи споразумни. — Удовољен замолници високе владе и наложено парох. зв.

љу у Б. да у матицама вјенчаних код Г. Т. и Ј. рођ. П. забиљежи додатак о разводу њихова брака. — Позван је јереј П. Б. да у року од 8 дана поднесе очитовање о свом занемаривању катих. дужности на основној школи у В. Б. — Благодарношћу је примљен и похрањен у архиви „Шематизам“ прав. ист. архијеп. конзисторије буковинске у Черновици. — Упућено је парох. звање у В. П. да дупликате матица коњцем године по ст. кал. надлежној полит. области подноси. — Узет је на знање избор Р. К. сврш. богослова из Р. за подбиљежника код епарх. власти пакрачких. — Узет је на знање нацрт за сликање парох. цркве у Н. С. и о том је обавијештена кр. кот. област у Б. — Саопћено је кр. кот. области у П. да је пресуда у бракоразводној парници Г. В. и М. К. своједобно странци издана. — Узет је на знање извештај Ј. П. кр. проф. и катихете у З. о наплетку и владању правосл. ученика кр. реалне гимназије с њом спојене више трговачке школе у шк. год. 1905./6. — Упућено је парох. звање у Н. Г., да удова Ј. Т. има да се исказе епарх. конзисторији овој судбеном одлуком, да је власна подићи неисплаћену пок. јој супругу припомоћ. — Поднесена је с препоруком С. Одбору молба С. С., окр. прот. у П. као скрбника умоболног јереја М. Ј. ради подјеле мировинске припомоћи између штићеника и његове супруге с дјецом. — Узет је на знање извјештај Д. В. катихете у З. о свом вјероучитељском раду шк. год. 1905./6. у кр. зем. средњим и стручним женским заводима у З. — Уступљена је архијидијецалној конзисторији молба Г. М. адм. парохије у Б., да му манастир Б. плати дужну дијурну. — Исписан је стечај на мјесто пароха у М. и Д. — Уступљена је кр. жуп. области у О. пријава парох. звања у Д. и С. М. да се на потоњу В. омогући прелаз из Д. у С. М. и Р. и из Д. у Б. ради точнијег вршења свештенопастирске дужности. — Узет је на знање извјештај парох. звања у В. П. да му није познато боравиште М. М. рођ. К. — Обратило се на зем. владу с молбом за сходну одредбу да се иконе за иконостас М. што прије доврше. — Достављени су исправљени крени листови дјече М. зем. влади. — Није узето на знање оправдање јереја Ђ. О. пароха у К. ради занемаривања катихетских дужности. — Извештена је земаљска влада о накнадном уносу у М. Г. матице крштених. — Упућено је и парох. звање у З. да може превести у правосл.

вјеру В. В. земљомјера из С. на основу записника, којим се посвједочава, да је код кр. кот. области у С. очитовао у присутности два свједока своју намјеру, да жели прећи у прав. вјеру. — Наложено је П. Б. адм. протопрезвитерата Б. да одмах спроведе извиђење у ствари пријаве парох. звања у Н. против тамошњег парох. помоћника М. Т. ради непристојна владања у ц. о. сједници. — Достављен је зем. влади препис пријаве парох. звања у С. Г. у предмету вјерозаконске припадности Л. Д. из Д. В. — Обратило се на зем. владу с молбом за одредбу накнадног уноса Ђ. Ђ. и Е. П. из Ц. у матице вјенчаних. — Дозвољено је, да се капелица у О. преда оправљању уз достојно похрањење цркв. утвари, сасуда итд. — Препоручена је молба К. Н. из С. М. зем. влади за припомоћ. — Узет је на знање извјештај, који је поднио А. П. из З. као онострани повјереник при испитима на свима зем. заводима у З. — Позвано је парох. звање у К., да родословије задруге Б. надопуни и у року од 48 сати удовољи замолници кр. кот. области у В. — Уступљен је извјештај о историји школоваца у Г. С., који је саставио Ж. И. адм. парохије дру М. Б. Т. као прилог списима за фискалну акцију против истога. — Обавијештени су Д. В. и др., да се њиховој молби, да се адм. парохије у Г. С. јереј Т. М. исп. стави и да му се плата у тецај стави, не може удовољити, пошто се исти тешко огривјешо о дисциплину. — Позвани су предходно Л. К. и др. да положе епарх. конзисторији овој износ од 25 К. ради провађања истраге против јереја П. Б. пароха у В. Б. — Позван је јереј Т. С. парох у С. да поднесе овамо очитовање зашто није служио службу на Ивањ-дан. — Припуштен је М. Ц. парох у Л. избору пароха у Г. а уједно је позвана ц. о. у Г., да у сједишту парохије нађе сходно стан за свештеника. — Одлучено је да се кандидација за избор пароха и протопрезвитера у Н. Г. за сада не обави, него се преставком обратити на Њ. Светост, да и сам од своје стране препоручи зем. влади на уважање онострану представку гледе брисања клаузуле осморици задарских богослова. — Подијељене су три стипендије из закладе М. и А. Булића. — Исписан је стечај на једно питомачко мјесто из закладе блаженопочившег епископа Н. Грујића. — Узет је на знање поступак фискалов и један примјерак тужбе саопћен је оцтуженоме јереју Т. И.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBS.BY

на одговор у року од 30 дана. — Дата је путем кр. кот. области у Д. овршним путем глоба од 25 К. од јереја П. Б. пароха у В. Б. утјерати у корист свешт. удов. миров. фонда. — Бракоразводних ствари било је 24, и једна пре суда М. Ц. Савјета.

Извјештај

О осмој редовној сједници прав. срп. епарх конзисторије пакрачке, држаној 23. авг. (5. септ.) 1906. под предједавањем Његова Високопреосвештенства Господина дијецезана нашега *Мирона*,

Новоизабрани кон. подбиљежник Р. К. свршен је богослов из Р. положио заклетву. — Новоизабрани чланови еп. конз. М. С. парох у В. П. и В. Ј. парох у В. положили заклетву. — Узет је на знање допис св. архијерј. Синода у предмету образаца за сликање икона на иконостасима. — Објављен је налог св. архијер. Синода свим парох. звањима и манастирским управама, да се претплаћују на „Српски Сион“ као званичан орган св. архијер. Синода. — Зем. влада одобрила је А. Т. свешт. удовици из К. и К. Н. свешт. сироти у С. М. припомоћ, првој 200 К. а другој 100 К., а такође и В. Ј. пароху у В. припомоћ од 100 К. — Достављен је грађ. одбору у Ђ. операт за градњу прав. срп. капеле у Ђ. да саопћи овамо евентуалне примједбе на операт. — Узет је на знање допис зем. владе, да је обуставила исплату сесионалне отштете пок. И. М. пароху у В. З. — Узет је на знање допис зем. владе, да је издала одредбу кр. жуп. области у П. у предмету повратка једног дијела јамчевине подузетнику Ф. П. за цркв. св. Ане у В. а такође и допис исте, да је издала одредбу грађ. одејеку тамошњем, да сликар И. Д. има свој посао извршити до 10. септ. о. г. — Удовољено је замолби зем. владе о забиљежи исправка у крсним листовима дјете М. — Позвано је парох. звање у Б. да извјести: је ли против одлуке кр. кот. области у Б. у предмету вјенчања М. К. од грчк. свештеника, уложило уток. — Није удовољено молби зем. владе, да се одреди брисање А. В. из матица крштених парохије н. с. — Узета је на знање одлука С. О. да је обуставио пок. пароху и окр. протопрезвитеру К. Т. издавану му припомоћ од 800 К. за издржавање капелана и ц. о. у Д. припомоћ од 200 К., те да је последњу ставио у течај адм. парохије у Д. јереју С. В. — Узета

је на знање одлука С. О. којом се ставља у течај мировина Ј. Т. супрузи пок. пароха и окр. протопрезвитера н. г. К. Т. — Узете су на знање одлуке С. О., којима су подијељене припомоћи из миров. фонда за удовице и сирочад и то: А. Н. свешт. удовици из В., М. Н. свешт. удовици из П., Љ. Б. свешт. удовици из П., А. М. свешт. удовици из Ч. у износу свакој од 120 К., а молба М. Ј. ум. пароха у Д. Р. није уважена. — Узет је на знање извештај Д. В. катихете у З. о вјероучитељском раду шк. год. 1905./6. — Поново је умољен кр. кот. суд у Ч. да преслуша неке свједоке у дисциплинарном предмету С. Б. пароха у Л. — Узета је на знање уплата износа за тисканице стат. извјештаја парох. и протопр. звања, коју су уплатили П. Б. адм. протопр. Б. и В. М. адм. протопр. н. г. и пожурени су и остали протопрезвитери и адм. протопрезвитера да га што пре уплате. — Подијељен је тронедељни допуст В. С. пароху у С. — Примљено је од протепр. звања у П. и Н. Г. 9 К. за књижице „Закон од 17. сјечња 1906. о вјероисп. односима у Хрватској и Славонији. — Исписан је стечај на мјесто парох. помоћника у В. П. — Повраћен је јереју, Н. Г. пароху у М уток против овостр. одлуке, којом је кажњен двонедељним одлучењем од мјеста службе, као закашњен. — Узет је на знање извјештај парох. звања у К. у предмету надопуне родословија задруге Б. из К. — Враћен је зем. влади надопуњени вјенчани лист Г. Т. и Ј. П. — Обавијештена је ц. о. у Н. Г. да ће потребна одредба у предмету надопуне цркв. скупштине и избора пароха и окр. протопрезвитера услиједити чим стигне рјешење у предмету права компетовања и оних, који за сада не могу получити парохије изнад IV. разреда. — Обавијештен је управни одбор у Б. да ће се стечај на мјесто пароха и окр. протопрезвитера исписати, кад епарх. административни одбор пакрачки извјести епарх. конзисторију, да је избор нове скупштине обављен и потврђен. — Упућен је С. Т. парох у Б., да се мати његова Ј. Т. супруга пок. и окр. протопрезвитера н. г. и та легитимирати са уручбеном исправом да је власна подићи неислаћену покојном јој супругу припомоћ. — Опоменут је Т. С. парох у С. ради пропуштеног на Ивањдан благосужења. — Препоручена је молба јереја С. Т. умировљ. свештеника у Н. Г. зем. влади за припомоћ. — Закључено је узети у

обзир, колико се буде могло, предложене од јереја М. С. пароха у В. П. књиге приликом прве нарудбине књига за протопрезвитерску библиотеку. — Није уважена молба јереја М. С. пароха у В. П., да се носе у цркву само мртваци из средњег дела В. П. — Узет је на знање извјештај јереја Ј. М. пароха у Г. П. да је примио администрацију парохије у В. З. а уједно и распоред богослужења. — Упућено је парохијско звање у П. како да уведе у матице крштених од римокатоличког свештеника крштено незаконито дијете удове С. рођ. Л. — Узет је на знање извјештај парохијског звања у Л. да је опћ. заступство у Н. закључило, да се прав. свештенству за катихизацију школске дјеце у Н. као и досада 50 К. за подвоз даје. — Позван је администратор парохије у Ј. јер. Г. В. да тражени извјештај о школовању правосл. српске дјеце у тамошњој парохији поднесе у најкраћем року. — Умољен је мјесни епарх. административни одбор, да своту у износу од 21 К. 80 п. ради повјеренствених трошкова С. В. пароху у Л. овршним путем од ц. о. у И. утјера. — Одобрени су нацрти икона за парох. цркву у Г. П. уз неке измјене. — Узет је на знање извјештај парох. звања у Д. у предмету прелаза Ј. Б. из Д. Б. из римокатоличке у православу вјеру. — Поново је исписан стечај на мјесто пароха у Г. — Препоручена је молба Е. Г. богослова у С. К. — високој влади за новчану припомоћ. — Позван је С. В. администратор парохије у Н. Г. на очитовање зашто није служио службу 20. авг. о. г. у П. С. — Узет је на знање безуспјешни испис стечаја на парохију у В. З., а тако исто на једно нитомачко мјесто из закладе блаженопочившег епископа Н. Грујића.

Одавде је сједница настављена под предједањем пречасног госп. Саве Стојаковића, окр. протопрезвитера пакрачког.

Донесена је одлука на извјештаје протопрезвитерских звања о прописно одржаној исповиједи свештеничкој и братских сабора о. г. у свима протопрезвитератима и издана свештенству о кружница. — Осим тога ријешено је још неколико предмета мање важности. — Бракоразводних ствари било је 37, а девет је пресуда са свима парничним списима поднесено високопречасном Митрополијском Цркв. Савјету на потврду.

Извјештај

о деветој сједници прав. срп. епарх. конзисторије пакрачке, државној 19. септ. (2. окт.) 1906. под предједавањем Његова Високопреосвештенства Господина Дајецезана нашег *Мирона*.

Јереј К. М. парох у К. положио заклетву. — Обавијештени су свештеници из задарске богословије, да при евентуалном комитовању на парохије Ш, П. и Г. разреда имају молбеницама приложити разријешење од постојеће клаузуле. — На замолбу С. Одбора одлучено је извјештаје о раду епарх. конзисторије ове достављати и уредништву „Срп. Митр. Гласника“. — Издава је пресуда развода брака Љ К. и И. А. у овјеровљеном препису опћ. полаварству у З. — Извјештен је епарх. адм. одбор пакрачки, да ов подручни окр. протопрезвитери не присуствују испитима из вјеронаука на комуналним школама, него приликом визитација парохија посјећују и школе ради надзора катих. рада свештенства. — Н. К. адм. парохије у С. К., Н. М. адм. парохије у Б. и Ј. С. адм. парохије у Б. положили стечајни испит. — Уважена је у начелу молба ц. о. у Б., да житељи фил. села З. могу о свом трошку подићи себи капелу. — Позвана је ц. о. у М. да поднесе на ревизију иконе дванаест св. апостола — Упућено је парох. звање у С. о. прописаној удаљености биртије од цркве. — Није за сада уважена молба јером. С. В. адм. парохије у Ч. да се премести из Ч. на другу парохију. — Обавијештен је М. С. и др. из Ш. да епарх. конзисторија ова нема на расположењу свешт. лице, којим би могла повјерити адм. парохије у Ч. — Позваће је ц. о. у Б. да у цркв. скупуштини донесе распоред богослужења за фил. цркву у К. — Узети су на знање безуспешни исписи стечаја на мјесто пароха у М. и Д. — Р. Б. наставник срп. више дјевој. школе у С. повукао је своју молбу за ухљебљење у епархији овој. — Позвано је парох. звање у К. да си код равнотељства мале реалне гимназије у К. прибави податке колико је уписано православне дјеце у школу и шта је до сад учињено у предмету катихизирања. — Обављена је кандидација за избор пароха и окр. протопрезвитера у Н. Г. — Бракоразводних предмета било је 24. — Осим тога ријешено је још више предмета мање важности.

Прилози о унији.

Д. Р.

1. О унији поученије.

Стеван Штанковић потоњи митрополит, још као архимандрит ораховички и управитељ пакрачког владичанства за време администрације пакрачког владике Јосифа Путника арадским владичанством, издао је следеће поученије о унији.

„Је ли икад тко на свеу Христианин за то закон свој оставио, што је когод неправедно от њега што узео? Или што му је тат коње, или вола украо? Или што га је разбојник на путу или код куће његове поробио? Јесу ли праотци ваши православни закон свој измјенили кад су их Готи, Татари, Турци и други народи варварски палили, сјекли и на колац набијали, и голе до коже свлачили?

Нису ли паче у свом чистом евангелском закону прибјежишче и утјеху тражили и налазили?

Јесу ли њи могли икакова земаљска објешчанија от свете вере њине отвући? Јесте ли ви унуци и прауници они добри отаца?

Други кажу, да их спахие њихове удручавају. Возљублени! И о том много би имао с вама говорити, да се не боим, да ћу внимание ваше уморити. Но на кратко вам то кажем.

Ви законе урбариалне имате. Ви сте дужни земљедершцем вашим данак по њима давати. Ја не могу мислити, да ће кои от ове Господе шта више от вас узети желити, него оно што њему по урбариуму пристои. Ви треба да знате да и он жели, да се и његова њива посре, посие и пожање, и да му неможе мило бити, ако ви на уречене дане от посла његова изостанете, ако му на време порцију и други дан неотдате.

Што је пак вјера крива, ако спахија ваш со страгостију свое от вас ишче? Макар ви кога драго закона били, ви ћете опет под истим спахијом остати, и њему што је његово отдавати морати. Погледајте само мало око себе, пак ћете видети, да и

Немци и Мажари кои један закон са самим премилостивим царем и отцем нашим исповједају, да су велим и они, као и ви под спахијом, да му као и ви и по оној истој мери работају, десетак и сваки други данак дају, и плаћају.

Видите дакле, да је велика будалаштина, за то, што спахија свое ишче и не ће вам да поклони, закон свој и веру праотаца наши остављати.

Трећи кажу да вам се различна обећања чине, да у други закон пређете, да ће сваки кои у нови закон пређе, добити толико и толико дара; да ће добити новаца у зајам, да ће се раздјелити спахијски иберланди, или барем, да ћете их по оној такси уживати, коју за излазе плаћате, ако више марве имате, него што урбариум са собом доноси. Јошт веле и то, да ћете пред сваким судом више чести, и поштења, и преимущества имати, да ће вас као унијате премилостиви краљ наш већма миловати и љубити.

Сва ова и друга обећања јесу празно шарено јаје, с којим се мала деца варају, јесу пуке лажи, о којима цар наш ништа незна, и кое вам нико јавно публицирати не сме. Тко је тај, кои те дарове даје? Тко је тај кои те зајмове обећава? Тко може спахији његове иберланде узети и другом дати? Или, кто му може цјену поставити, пошто ће он ланац земље продавати?

Нисте ли чули, кад депутациа от славне вармеђе у кое село изиђе, да оне, коису се напред јавили, у нови закон прими, да г. вицишпан свима јасно каже, да се немају надати никаквом дару, да ће они от сад као и до сад порцију и работу сл. вармеђи, сваки данак и десетак свом спахији једнако плаћати, и давати, једним словом да се никаквој привременој користи надати имју. Није ли то доста чути из уста првог вармеђског чиновника, да су свака цотајно макар от кога учињена обећања не лажи и превари основана, само за уловити прости и незлобни народ.

Зашчо они, кои праотеческу вјеру своју не остављају, пред комисиом не ишчу, да изиђе на среду тај, кои то обећање даје?

и да обећања та пред депутациом вармеђском потврди?*

А што говоре, да ће унијати пред судом примушчество имати, и њеко особито призрјение, то такови апостоли, хулу на наше судове и на наше судие међу, и слабо им чест чине. Правица се начертава и молуе са свезаним очима, и тако она никог не види, нити на лице гледи. Сви су пред њом једнаки. Тако и закони наши земаљски нису једни за Мађаре, а други за Словаке, трећи за Немце, четврти за Влахе, нити су други за унијате, а други за неунијате. За све су једни закони, сви смо пред њима једнаки. Свагде ће суд по закону прописаном судити, и тако с гвожђем, батином и арестом, разбојника и убицу с вешалама казнити, био он кога му драго закона.

А што се тог тиче, да ће премилостиви цар оне, кои от закона свог отступе, већма миловати и љубити, то треба да знате, да он има више от 30 милиона поданика различни нација, а још различити закона и вјероисповједанија; да су сви они поданици, коемудраго вјере, његова чада, и он је свију милостиви и благи отац, кои све једнако љуби, с том само разликом, што добре и покорне већма милуе, него оне, кои зло чине, и кои се власти от њега постављеној противе; да он представља лице Божје на земљи и међу своима народима; и да он по примјеру Божјем као праведни отац свима једнаку правду и милост дјели. Он као мудри владатељ све нације своје и ниове законе почитуе, права и привилегије сваког брани; и ни једну, макар она како мала и незнатна била, у ономе, што се вјере, закона и језика тиче, ни најмање не вређа, нити вређати допушча.

Он сваком народу свое дае, и драговолно допушча, да сваки творца небесног на онај начин слави и хвали, а и о Богу онако вјеруе, како су га његови отци и праотци славили и хвалили.

Не верујте дакле благочестиви христи-

* Како се данас нашем народу — наравно поверљиво — слади, да ако радикали продру код избора, да ће они изградити да се подели народу манастирска земља и Даљ; не би с горег било, да ко при самом избору упита радикале: хоће ли то бити? Уред.

јани ако вам кто вели, да нас цар наш не љуби, или да би нас већма миловао, кад би вјеру нашу оставили; невјерујте никаковим објешчанијам, која вам се јавно не чине; јербо да су та објешчанија истинита и цар би то не тајно и не испод руке, но јавно преко власти мирске и духовне на знање дао.

Немојте се лакмислено играти са законом, са совјести вашој и с драгоценим праотаца наши аманетом.

II. Писмо Стевана Станковића, владике будимског и мандатара митрополитског у Темишвару.

Владика будимски и администратор темишварски Стеван Станковић, писао је из Темишвара 12. Септембра 1833. Марку Лазаревићу, Стратимировићевом експедитору и доглавнику ово писмо.

Љубезњејши Пријатељу!

От Вас и о Вам, от како смо се расстали, ни гласа, ни послушанија. Или код куће нисте, кад толике молчите.

Ја сам овде сад у великом труду, бриги и подвигу.

Проклети унијати, и им поборствујушчи, и поспјешествујушчи чине нам многе пакости, и с понуждением и привуждением простоте на унију, посмјејателну врбовку проводе. И не знам, како ћу се противу толике силе и нападенија већ да браним. Пак ми опет мој во Христје брат вершачки (Максим Манујловић) и то аки за види. Наваљује једнако и гледи само да што скорије овамо дође, и овде водвори се, непомишљајући, да ће се скоро наситити. За то, кад тако хоће и жели, то сам и ја рад, да му се скоро с пута, паче же отојуду уклоним, тако негли с концем сего во своја си возвратити се мислим, и по тому више што ми је то ниње уже на моју вољу и произволение оставлено, а при том и надежди не имам, да би инсталација Манујловићева тако скоро сљедовати могла, будући да дипломе от Хофкригсрата нема.

Због унијатски историја нуждно ће бити да когод от нас устмено са самим царем говори, иначе за нашу церков може бити велико зло, и штета презјелна.

Ово се већ даље овако подносити не може. Бесни снахиа Подбански хотео ономад пуцати на нашег свјашченика, и прети, да ће га убити ако не учини мјесто своме љубимцу новому унијату Муњану, који сад као бесан у једној хаљини с дугачким појасем по Темишвару шаацира, и от Кевира не отступа. Кратко да рекнем, кромје Добре и Кевира, ми сад овде от Јермена већи немамо непријатеља. Они вичу, који најмање заслуга имају, неостављајући овде ни н. цију, нити солдата у воинству имајући, ни ништа.

Овом приликом и паки Вам препоручуем оно сироче из фамилије Путника благородне. Његова експеленција скоро су ми обећали, да ћеду га у конвикт примити, да имат тамо препитание туне, и ви сте ми казали, да се само тамо пошаље, да в том отњуд дификултета бити неће. Он је из Арада уже послан, и већ је тамо, хотја да ја за то управ ни знао, нити кому препоручио да га доведе. Гладајте убо и настојте да се тамо учити и препитавати може; грјехота би бо било да пропадне и тако једин и посљедни те знамените фамилије мужески отрасл.

Мој синовац тамо врашчјасја сие приноси. Он отуду отходит у Пешту ради продолженија наука. Киша нам досади и додија.

Прочее с љубовију и отмјеним почитанием остају Ваш непремјени пријатељ

Станкович с. р.

III. Писмо Самуила Маширевића јеромонаха.

Самуил Маширевић јеромонах потоњи патријарах, написао је поменутом Марку Лазаревићу 9. Априла 1834. следеће писмо.

Благородни Господине,

Благодјетељу мој Милостиви! Хотја да је Њиво Преосвјашченство (епископ Максим Манујловић) извјестие свое о Галши Њивој Експеленцији из Арада сотворио, ничим менше и мени је из Арада обстојателно све што је ко отвращенију Галшана от уније чинио, писати дао, с тим нарочитим придодатком, да ја то исто Благородие вашему сообшчим, како би до

високија вједомости Њивове Експеленције и оно дошло, што је негли у извјестију Г. Епископа изостало.

Г. Епископ као што сам Благородију вашему писао, отишао је у Арад данас недеља дана, и чувши тамо, да не само Галшани, но и Вилагшани у надежди полученија блажиега и бољег урбариума, к пријатију уније готовесе, сам сутра дан, т. ј. у вторник со Архимандритом и Лукачеком отдасе у Галшу. Предварително обаче посјети на путу стојашчи Вилагом, гди код једног трговца множество народа собраного слово простре, и от народа увјерение получи, да они о пријатији уније немисле, но соједи их Галшани. Исти тај дан посјети и Галшу, и код проте народ скоро собравшија с толикоју ревностију учити и совјетовати почне, да је прота плакао, а при всем том мали числом Галшане свовом тим доволни биша, јербо већа их част дерзко изјаснила се јест, да желанију и намјеренију их никакови предјел положитисја неможет, и ови поболшание стања свог ишчущче, тврди и непоколебими остајут. Бадава је Г. Епископ трудо се им доказати, да је суетна их надежда, и да објешчанија им сотворена, исполнити се не ћеју, ибо они вожда и мушче касиранаго онаго учитеља Николаа Сележана, с височајшом лармом и виком из авлие протине изиђу, и на сокаку јавно совјешчанија нова творити начну, силом на страчу своју и оно мало число сожителја свои вукући, кои су се словом епископовим отвратити видити.

По преношчении ту, у среду врагу се у Арад, и чувши у четвртак, да су неки свјашченици унијатски из великог Варада дошли, депутацију за списание несрећников от вармеђе искати имущчи, одма Г. Епископ пише вицишпану, искајући, да у ту депутацију лица како мирска, тако и свјашченическа и от нашег закона изаслана буду. В сљед овог у петак держана је конгрегација партикуларна само тога предмета ради, у којој је Г. Епископ дјело наше изрјадно бранио.

Членови депутације јесу ови: Фашко фицишпан, презес, камерални префект Маркович, Петр стари Черноевич, вице фиш-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

кал Кочуба и Петр Ванк солгабиرو, ово су нашег исповједанија, и велики као што чуем унијатов непријатели, потом велики Нотарош Legale Testimonium и вел. фиш-кал. От стране нашег клера, Рац и Жуљањи професор с вилагошким протом; унијатски попови: Ердели, Добра, брат или нећак овдашњег Добре и њеки Рац

Денутација је у суботу изишла, а наши свјашченици јошт у петак на вече отишли су у Галшу, добивши наставление, јер сам ја Њиве Ексцеленције писмо у том призрјенију Г. Епископу писано, онај исти дан, који је сјемо приспјело, то јест у среду Шгафеталитер посло. — Писмо мени ово јавившее јест от суботе пре полдне, и вели: от данашњег дана зависиће битие наше цркве у Галши. Далше пише ми се, да зло то, на подобие куге по многим расјејано јест мјестима, и сваког магновенија печалније и печалније проносу се вјести. Прота Тот — варадски у то исто време дао релацију, да се село Жулишче, с парохом који је и намјестник кунно, писмено декларирало, да ће унију примити. Legale Testimonium, кое је у мјесту, на ову декларацију, одма нашу затвори и запечати цркву, оставшим у вјери својој 30 домом, и второму пароху. У другом пак селу сосједном Говеждиа 5 домова со парохом примјеру Жулинцев посљедовали су. Г. Епископ тако је тронут, да је у опасности здравие изгубити, сви су ошчаљени, видећи цркве наше предстојашчу пронаст. У Жилишчу комитат није хтео депутацију изслати, ибо Епископ унијатску такову искао је само у Галшу.

Новјејше извјестие Тот-варадског проте јест, да се и онај втори парох у Жулици из страха да не изгуби парохију, записао у унију. Оба та свјашченика позвао је Г. Епископ у Арад, но сумња се, да ће ду позиванију јего повиновати се. Влашки корифеи арадски виду се у сему цркве наше волненију задовољствие, побједу и дозлетворение имјети.

О свему овому Г. Епископ писајући ми за консисториум, на који он доћи не може, буне ради сушче тамо, с тјем извјестити ме милостиво дао јест, да ја ово вашему Благородију сообшчим, кое и тво-

рим, и милостивој благонаклоности вручен, с свајким високопочитанием остаем

Благородија вашег

В Темешварје 9. Априлиа 1834.

благодарњејши и покорњејши

Самуил Маширевич с. р.

Већ сам био запечатио писмо, и дође ми солгабиро Папхази говорећи, да је Галша примила унију кромје 40 домова, и да су ови оставши најбоље газде, који су црков зидали, плачевно гледали предание цркве своје унијатом.

Господине бједно је стање цркве наше овде, неће бити добро, ако се препона какова унијатом не мете, да с лажом веру своју не распрострањају. Сад су отишли да приме и Жулицу.

* * * *penitency*

Марко Лазаревић о коме је говор напред, био је код митрополита Стратимировића, тако моћан и силян, да се сваки онај, који је што хтео постићи код митрополита, морао обратити прво Марку и за добити његово благовољење.

А он свога благовољења није „бадава“ давао.

Како се о његовом упливу мислило н. пр. 1832. види се из овог писма, ког је писао нашем оцу Васи његов школски друг и редак пријатељ све до смрти сзоје Јаша Живановић, потоњи главни секретар српског Савета у Београду.

Пре тога навешћемо повод овом писму.

Наш је отац био 1831/32. протин капелан у Митровици.

Кад се упразнила једна парохија у Митровици, постане наш отац администратор исте.

Како је наш отац за време колере у Митровици био тако куражан, да су сви митровачки попови и прота утекли, а он сам остао, те је без икаквог страха обављао и по вароши и у шпитаљу парохијске дужности, а уз то био и изврстан певач и веселак; то су га Митровчани јако завољели и настајали да он постане њихов парох, што се пак није дало постићи.

А зашто, не знамо. Можда се није хтело ил није могло дати оно, што је тре-

бало дати „Господару“, као што се предлагало у писму, које овако гласи:

Љубезни Вајуне!

Ево ти одговора на твоје последње писмо. То је све нека спекулација, што се теби Администрација до даљаго развидјенија вручава, но ти ћеш морати сад поступати овако. Тешко би сам Синђелију добио, или писао амо, или макар у персони дошао, и молио и плаћао et cetera, јер ту мора бити нека спекулација. Него, кад ти добри људи већ плаћају за Синђелију, а ти их, ако можеш умоли, да се они потруде амо сами доћи и искати Синђелију. Наравно нек Господару (Марку) што даду, ал он ће им израдити код Његове Ексселенције.

Како ће пак они говорити код Господара то ће и сами знати, ако ли не знају, а ти их научи н. пр. да они нарочно тебе као свог желе (наш је отац био митровчанин), и никога другога неће. Макар двојица нек дођу а макар и један, пак нек донесе писмено, гди их има више подписано, јер иначе ће ти испасти тешко. А ја мислим, да ће они ту багателу учинити за тебе, јер иначе за час може стићи ти опредјеление Консисторијало, да имаш овамо или онамо ићи, а на твоје мјесто посилаетсја ини.

Тако гледај, те ускори. Ако ли вај-после ти људи не би хотјели ни под којим начин амо долазити, а ти начини инстанцију, па нека се ови доста подпише, — немој сам инстанцију писати, но подај је преписати — па дођи амо, благодари с чим можеш Господару, инстанцију предај, па шат и тако изиђе, но оно би било боље. То је све што ти сад совјетовати знам, сад ради, како можеш, само скоро нечекај нимало.

Поздрави ми твоју Пошу а моју Свају, и твоје синове, а ја јесам као и досад

твој искрени

Јаков Живановић с. р.
професор.

У Карловцу (цима) 19. Ноемврија 1832.

Од нашег пријатеља г. проте Васе Константиновића, добили смо ове две бе-

лешке о „Господар“ Марку Лазаревићу, које овде доносимо.

1.) Митрополит Стеван Стратимировић, који је умро 1836. г., познавао је сво подручно му свештенство врло добро, и за цело време свог архинастирског деловања, трудио се својски да што боље позна стање и околности свога народа, исто се тако брижно старао да свакој појединог свештеника у народу му, потпуно позна и с' њиме по некад и поразговара, што је од особите вредности по ондашње прилике било, и што је врло лене користи по цркву и народ имало. Те као што је то митрополит увек радо чинио, тако је тим и долазио до тога, да је многог ваљаног свештеника чешће радо код себе гледао, па поједине и к' себи призивао. Ово је много значило, и знатну корист имало.

Деси се једном да је био код њега стари поп Васа Јефремовић из Каменице, ког је он јако ценио и уважавао, па између осталог, у разговору са Митрополитом, рећи ће поп Васа: Ваша Ексселенција, ви знате да је наш народ врло радознао, па се и за све радо и често разбира, те ми се пре кратког времена нешто десило, што не могу претајити, а да вам не исповедим.

Поп Васа каменички уживао је код Митрополита велико и ретко поверење.

Митрополит на то: Па реци ми шта ти се десило?

На које овај у смерности својој рече:

У поверљивом једном кругу мојих старијих парохијана вели један од тих, да Ваша Ексселенција, што год чини и ради, све то бива преко господара Марка, па додаде још и ово: Е дакако и не могу велики људи све сами знати па и чинити без своје околине, која је врло нужна уз њих, само је грехота за Ексселенцију ако он то не зна, да исти господар Марко, све што се из двора учини, он за то скупо наплаћује, а за себе и своје, те да је тај Господар Марко као јаблан испрсио се, а не да да топлота сунца пада благо на загрејану њиву, него својом себичношћу, ускраћује миле зраке, својом сенком, својом себичношћу.

Ексселенција је разумео поп Васине речи.

Неко време је заћутао, пак ће онда рећи у свој озбиљности: Толико времена имам уз себе верног човека, ја га нисам кадар довољно наградити, жао би ме било да под своју старост нужду и оскудицу три; ако и више приштеди, заслужио је, праведно је да се и ослажи.

Сад је опет пош Васа разумео речи Митрополитове. те настави други разговор.

2) Кад је Митрополит Стратимировић 1836. г. умро, онда је наскоро именован био за администратора српске митрополије Стеван Станковић владика бачки.

И кад је први пут у двор као такав дошао, пред двором су га дочекали дворјани и више отмијених грађана, у намери да га као новог домаћина ту сад поздраве и добродошлицом одликују.

Кад се сиђе владика и љубезно се са свима поздрави, а он пође степеницама горе у собе и сви присутни с' њим.

Пређе преко неколико степеница и у пола, окрене се, и онда ће пред свима, који су за њим ишли ово рећи:

И данас као увек, кад сам у ову кућу покојном Екселенцији долазио, осећам неки немир и страх, јер он је заиста такав човек био, да смо се сви од њега имали нечега бојати, тако пође даље а они сви за њим у синодолну собу, где кад приспеду. он у среди међу њим, окрене се Економу дворском, па рекне:

Колико је покојни Митрополит све нас у неком страху знао одржавати, толико је био већи страх и бојазан за многе, и многе, његов саветник Марко Лазаревић, што заиста није било добро, нити је оправдано било, толико поверења поклонити човеку, који је много и много пута то присвојено поверење покојног Митрополита знатно на штету употребио.

Присутни охрабрени у нечем, тим владичиним речима, почну појединце своје приметбе ређати, по владика у овом свечаном тренутку, да би прекинуо све, весело нагласи:

Мир блажено у покојеним предцима нашим, надајмо се да ће милостиви Бог излити свој обилати благослов на нас и на ову нашу сретну кућу.

Владика, после Митрополит Стеван Стан-

ковић, и ако је кратко време седео на митрополитској столици, свагда је с' највећим пијететом говорио и проповедао о Митрополиту Стевану Стратимировићу, и често његова узор-дела узносио, а особито хвалио његову црквеност и благочешће.

Марко је поболевши се опасно, напустио Карловце и отишао рођеном брату своме пароху у Ст. Бановцима Димитрију, код кога је и умро. а сахрањен је у порти.

У зиду црквеном ужљебљена је мраморна плоча, на којој је по тврђи г. пароха г. Николе Пујаковића овај запис:

„Овде у вѣдру обще матере наше земљѣ, почиваю останци раба божія Марка Лазаревића, кой одъ родителя своіѣ Георгія и Варваре 18 а априлія 1793 рођен сверши Гимназијалне и Богословске науке съ великимъ усѣхѣмъ, и одъ Нѣнове Ексцеленціе Господия Стефана ѿ Стратимировићѣ Архи-Епископа и Митрополита карловачкогъ, прво у Кулчинѣ за воспитателя свогъ унука Милоша, а затимъ одъ тудѣ у свою А. Е. Митрополитску придворну Канцеларию за Експедитора премештенъ бы. гди до саме смрти свое за 18 лѣта важно званіе свое вѣрно отправляюћи, престаи се многимъ, и особито прѣснымъ своимъ на велику тугу и жалостъ 18-а Јвнія 1836. лѣта у 44-ои годѣи старостѣ свое, коему и братъ вѣгов Димитрій, вѣчномъ любовомъ тронуть неутѣшно сузе любіѣи вѣчный оваѣ постави спомень! Вѣчна мѣ память! Лакка землѣица“.

Неприлике

Лукијана Мушицкога у Плашком.

Д. Р.

(Продужење)

Haupt Uibersicht.

Uiber die in Folge der allerhöchsten Entschlie-
sung Seiner Majestät des Kaisers und Königs, vom
24. May und 5. August 1826. aus Anlass der von
der griechisch nicht unirten Gemeinde zu Plaschky,
gegen den Karlstädter Bisthums - Administrator
Archimandriten Lucian Muschiczky hergebrachten
Klage detto 21. März 1826. und einer bald darauf
eingelangten, mit dem Namen *Simeon* unterzeich-
neten ähnlichen Beschwerde detto 2. April 1826.,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

dann einer abermahligen, an den Hochlöblichen k. Hofkriegsrath unterlegten, und mittelst der hohen vereinten Banal - Warasdiner - Karlstädter General-Kommando Praesidial-Verordnung vom 19. September v. J. No 211. zur gleichmässigen Erhebung der Kommission zugekommenen anonymen Denunziation detto 15. July v. J. durch den zur Intervenirung bestimmten mitgefertigten General-Brigadier, und dem von Sr. Excellenz dem gr. N. u. Herrn Erzbischofen und Metropolit von Stratimirovich, hiezu an seiner Stelle delegirten mitunterzeichneten Orahoviczer Archimandriten und Pakraczer Bisthums-Verweser vorgenommene Untersuchung.

Zur Grundlage sind die obberührten hier sub a., b. und c. beyliegenden drey Klagschriften genommen, und die Untersuchung am 10. November 1826. zu Plaschky mit dem angefangen, dass die in besagten drey Klagschriften enthaltenen Anschuldigungen, dem beklagten H. Bisthums-Administrator Muschiczky im Auszuge, laut Anlage d. mitgetheilt wurden, um solche umständlich zu beantworten.

In Erwartung dieser Beantwortung, wurde das sub e. anliegende Untersuchungs-Protokoll, unter Beyziehung des in jeder Hinsicht geschickten und besonders vertrauten Lieutenants Rastich des Szluiner Gr.-Regmts in der Eigenschaft als Kommissions-Aktuar, angefangen, und mit Ausnahme der Sonn und Feiertage, die Erhebung fortgesetzt.

Bevor man aber zur Berichterstattung der, durch die sogestaltig bewirkte Untersuchung, er hobenen Resultate schreitet, ist es nothwendig, um den Gesichtspunkt zur Beurtheilung des Ganzen, anzuzeigen — einen kurzen Umriss von dem dermahligen Zustande der Sachen, in der Karlstädter gr. n. u. Diöces, von der dadurch herbeygeführten Erschwerniss einer genauen erschöpfenden Untersuchung, und zum Theil von den darin verflochtenen Personen, vorangehen zu lassen.

In dem Orte Plaschky als dem Bischofssitze bestehen zwey entgegengesetzte Partheyen unter dem Volke, die eine für — die andere gegen den nunmehrigen H. Bisthums-Administrator Muschiczky. Zu der letzteren bekennen sich, ausser den, in der oben sub a. zuliegenden Hofbeschwerde, unterschriebenen sieben Individuen, nur noch einige wenige Menschen aus dem gemeinen Gränzstande öffentlich, und in Geheim dürfte ihre Zahl auch sehr gering seyn. Dagegen ist offenbar ein grosser Theil des Klerus gegen den Muschiczky, und die Zahl seiner geheimen Gegner in diesem Stande, dürfte nicht geringer, als jene seiner offenbaren

Wiedersacher seyn. Zu der andern, nemlich für den Bisthums-Administrator Muschiczky gestimmten Parthey, kann man, ausser der übrigen in der Diöces befindlichen, und die Mehrzahl ausmachenden Geistlichkeit, den grössten Theil des Gränz-Volkes in Plaschky selbst, und der nächsten Umgebung rechnen weil sich diese verderbliche Spaltung, zum Glücke nicht weiter im Grenzvolke verbreitet hat, und die übrigen entfernteren Landesbewohner hiebey partheylose und gleichgültige Zuschauer abgeben. Da aber nach dem Inhalte der Alleihöchsten Orts vorgekommenen Anschuldigungen, wider den H. Bisthums-Administrator Muschiczky, nur in dem Orte Plaschky die Erhebung möglich war, so ist zur grossen Erschwerung des Untersuchungs-Geschäftes, bey den oben geschilderten Partheyungen beynahe unmöglich gewesen, einen ganz unbefangenen Zeugen dort zu erhalten, welcher von einer oder der andern Parthey, nicht in Geheim belehrt, unterwiesen, oder bearbeitet worden wäre.

Ausser diesem, einige Weitläufigkeiten verursachten Hindernisse, war die absichtlich scheinende, und in einem scharfen Kontraste mit der sonst natürlichen leicht erregbaren Lebhaftigkeit stehend — ermüdende Langsamkeit, des H. Bisthums-Administrators Muschiczky, in Beantwortung der ihm mittelst der obigen Anlage d. zugestellten Anschuldigungs-Punkte, und bezugsweise der, auf sein mehrfach mündliches, und zuletzt laut Beylage f. schriftliches Ansuchen vom 18. 30. November v. J. in Abschrift mitgetheilten obigen Klag- und Denunziations Beschwerden, Ursache, dass die Untersuchung nur langsam fortschreiten konnte, nachdem derselbe die diessfällige hier sub G. anliegende Beantwortung respektive Vertheidigung, erst nach mehrmaliger mündlichen, und dreymaligen schriftlichen Betreibung, wie die dem Untersuchungs-Protokoll (22. Bogen) angeschlossenen Beylagen F., G. und H. beweisen, unterm 22. Dezember der Untersuchungs-Kommission einreichte. Seine Absicht hinbey war, wie es scheint, die Schritte seiner vermutheten Gegner, vorzüglich des H. Gomirjer Archimandriten Rajacsich, Erzpriester Bunesich und Protodiakon Terkulja, zu beobachten, wie dieses sowohl aus seiner oben sub g. angezogenen Vertheidigungsschrift, als den beyden hiezu als Nachtrag gehörigen, nachgefolgten Zuschriften vom 24. und 25. Dezember 1826. welche hier sub h. und i. anverwahrt werden, und welche mit etwas zu stark aufgetragenen Farben, gegen die erstbenannten sprechen — deutlich hervorleuchtet.

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Nach dieser nothwendig erachteten Präliminar-Schilderung, übergeht man nun zur möglichst kurzen Darstellung der, durch die vorgenommene Untersuchung sich ergebenden Resultate.

Man hatte alle Ursache zu glauben, dass die, wider den Bisthums-Administrator Muschiczky, Allerhöchsten und hohen Orts vorgekommenen, im Ganzen sich ähnlichen Klag- und Denunziationschriften aus einer und der nemlichen Quelle geflossen seyn. Aus diesem Anlasse wurden die, in der oben sub a. anliegenden, im Namen der Plaschkaner Pfarrgemeinde, Sr. Majestät unterlegten Klagschrift detto 21. März v. J. unterzeichneten 7 Individuen abermals vernommen, um möglichenfalls den Verfasser dieser, — und der nachgefolgten zwey anonymen Klagschriften zu entdecken. Ihre diessfälligen Aussagen sind im Untersuchungs-Protokoll (vom 1. bis 4. Bogen) enthalten. Sie gestehen sämmtlich das besagte Hofbittgesuch — wobey sie auch nunmehr verbleiben — unterschrieben, und davon Wissenschaft gehabt zu haben, jedoch nach der Aussage der unbesenen Gränzer Wasil Wullich und Wujo Peshut, nicht nach dem vollen Inhalte; ferners, dass sie hiezu von der Gemeinde weder aufgefordert, noch ermächtigt wurden, und bloss durch die bemerkte Unzufriedenheit und Murren des Volkes bey kirchlichen Versammlungen, über die seltenen Kirchenbesuche, und andere geistliche- und Religions-Verabsäumnisse des H. Bisthums-Administrators veranlasst wurden, in Geheim und ohne jeder fremden Mitwissenschaft Klage zu führen. Ueber diesen Punkt berufen sich einige dieser Kläger, auf mehrere andere Gränzer, welche durch ihr Murren die veranlassende Ursache zu diesen Klagen waren, die aber in ihrer Aussage (8. Bogen) grösstentheils dieser Angabe widersprechen.

Auf die später unterlegten Allerhöchsten Orts zugekommenen anonymen Klagschriften, läugnen diese 7 Kläger, jeden Einfluss oder Mitwissenschaft genommen zu haben. In allen übrigen Punkten sind sie, entweder mit dem von ihnen unterschriebenen und eingesandten Hofbittgesuche selbst, oder unter sich im Widerspruche.

In Betref des Verfassers dieser Klagschrift wird nunmehr angegeben, dass solche der verstorbene pensionirte Unterlieutenant Stosich zu Ogulin, nach dem Entwurfe des Feldwebels Kraguliaz und Gerba, Korporalen Stevan Skorupan, und Waldaufseher Lazo Gerba (sämtlich belesen) verfasst haben soll. Sie behaupten ferner, dass sie diesem Verfasser versprochen hätten, ihn nicht zu entdecken, da er aber

nun todt seye, so könnten sie ihm ohne ihrem Worte nahe zu treten, dieses eingestehen.

Da aber Lieutenant Stosich nach dem sub k. beyliegenden vom Oguliner Regiment abgeforderten Todtenscheine, noch unterm 19. März v. J. gestorben, das besagte Hofbittgesuch aber vom 21. März nemlichen Jahrs datirt ist; so wurde der Feldwebel Gerba und Korporal Stevan Skorupan, als diejenigen, welche den Entwurf zur Verfassung dieser Bittschrift nach Ogulin getragen haben sollen, über diesen Widerspruch (9. Bogen) abermals vernommen, welche im Ganzen bey ihrer früheren Angabe nemlich: das pensionirter Lieutenant Stosich der Verfasser seye — verbleiben. Nach dieser Aussage des Feldwebel Gerba fällt der Zeitpunkt der Verfassung dieser Bittschrift durch den mehrerwähnten Lieut. Stosich, zwischen 16. und 19. März 1826. welches aber nach der, vom Oguliner Gränz-Regiment abverlangten, hier sub l. angeschlossenen Krankengeschichte dieses Offiziers, höchst unwahrrscheinlich erscheint, und nur zur Maskirung des eigentlichen in der Person des Archimandriten Rajacsich vermutheten Verfassers, als Deckmantel angegeben seyn dürfte. Diese Vermuthung bestärcken noch nachfolgende Gründe:

1. Die Widersprüche der 7 Kläger wegen den Verfasser: indem der Gränzer Todor Kraguliacz (3. Bogen) aussagt, dass er noch bey der, durch Herrn Obersten und Oguliner Rgmts-Kommandanten von Rukavina zu Josephthal am 16. May v. J. vorgenommenen diessfälligen Untersuchung angegeben habe, dass nach Erzählung des Korporalen Stevan Skorupan, der Lieut. Stosich der wahre Verfasser ihrer Klagschrift seye, welches aber in dem Dienstfälligen hier sub m. beyliegenden Aufnahms-Protokoll nicht enthalten ist. Ferners gibt der Kläger Korporal Stevan Skorupan, Feldwebel Rados Kraguliacz, und Gränzer Wujo Pessut an, dass sie, bey ihrer späteren Vernehmung durch den Generalen Feldmarschalllieutenant v. Stanisavljevics zu Primislje, in Betref des nemlichen Gegenstandes, den verstorbenen pensionirten Lieutenant Stosich, als den eigentlichen Verfasser angegeben hätten, wo in dem diessfälligen hier sub n. anruhenden, so klar erweisslichen Berichte des besagten H. Feldmarschalllieutenants vom 12. August v. J. angeführt wird, dass die vernommenen 7 Kläger sich erklärt hätten: „Die alleinig und gemeinschaftlichen Verfasser der Klagschrift zu seyn“, und wo vom Stosich gar nichts erwähnt ist. Endlich, dass die in Rede stehende Klagschrift zu der Zeit durch den Lieut. Stosich

verfasst worden seyn, wie der Feldwebel Gerba, wegen Erhalt der Postkambiatoristen-Stelle zu Czer, eine Bittschrift, respektive das in der Expedition aus Verstoß zurückgebliebene und vom Regiment abgeforderte Zeugniß (vide 9. Bogen) zum Regiments-Kommando nach Ogulin trug; wo aus dem Expeditions-Protokoll der Plaschkaner Kompagnie zu ersehen ist, dass dieses Gesuch mit dem gewöhnlichen Ordonnanz Kurs eingeschickt, und kein zurückgebliebenes Zeugniß laut der Anlage o. abverlangt wurde.

2. Die von den 7 Klägern allerhöchst Sr. Majestät unterlegte Klagschrift vom 21. März v. J. selbst indem schon der Styl derselben nur einen in der heiligen Schrift bewanderten Verfasser voraussetzt; weit entfernt aber, dass der pensionirte Lieutenant Stosich der nur einen trockenen fast gemeinen Konzept hatte, der Verfasser seyn sollte. Uibrigens kommen in dieser Klagschrift Angaben vor, wovon weder Lieutenant Stosich noch einer von den 7 Klägern, eine Kenntniß haben konnte; und jezt noch kann keiner von den 7 Klägern alle Beweggründe dieser Klagschrift, und die Ursache ihrer Anführung genau angeben. Denn welchen Einfluss und Wissenschaft können gemeine Gränzer und einige Unteroffizieren, in die Angelegenheiten der Bisthums Administration, in die Konsistorial-Geschäfte, in die Verwendung der bischöflichen Einkünfte haben? Woher können selbe, die frühere Kloster-Verwaltung des nunmehrigen Bisthums-Administrator Muschitzky, und seinen ihm diessfalls vorausgegangen seyn sollenden Ruf können, und woher wissen, dass bey einer schnellen Uibergabe der Administration, Unordnungen sich zeigen dürften, und die Uibergabe nicht so schnell, und nicht in einem Tage erfolgen könne, wie dieses bey der Uibernahme des Muschiczky vom Rajacsich geschehen sey? Alle diese Data können keinem der 7 Kläger ohne Einfluss des Archimandriten Rajacsich bekannt seyn. Selbst die Bitte dieser 7 Individuen, den Archimandriten Rajacsich zum Bischofen in Plaschky zu ernennen ist eine fernere Vermuthung für diese Schlussfolge.

3. Die in dem mitgehenden Untersuchungs-Protokoll (vom 4. bis 7. Bogen) vorkommende Aussagen des Korporalen Damjan Strika, Nikola Schumonia, und des Waldaufseher Lazo Gerba (der selbst einer von den 7 Klägern des Muschiczky, und um desto glaubwürdiger ist) dann des Korporalen Todor Skorupan (8. u. 9. Bogen) und des Klerikal-Lehrers Lazar Michaelevich (11. Bogen) rechtferti-

gen die volle Vermuthung, dass der Archimandrit Rajacsich, der Verfasser der ersten Klagschrift a. seye, wobey der Gränz-Verwalt.-Oberlieut. Wiczkovich, und der Schwager des Rajacsich — Plaschkaner Erzpriester Buncsich unter Mitwissenschaft des Protodiakons Terkulja, Einfluss genommen haben dürften, nachdem der ausgeschriebene Korporal Nikola Schumonia in seiner Aussage gesteht, dem Korporalen Damjan Strika noch mit Ende März, folglich noch bevor das von den 7 Klägern an Sr. Majestät unterm 21. März unterlegte Hofgesuch, zur Untersuchung das erstemal zurückklangte — erzählt zu haben, dass er es vom Korporalen Stevan Skorupan, der diese Klagschrift eigenhändig geschrieben hat — wisse, dass der Archimandrit Rajacsich eine Klage gegen den Administrator Muschitzky verfasst habe, welche durch ihn Skorupan und noch andere zwey unterschrieben, und an Sr. Majestät unterlegt worden wäre.

Bey den später unterlegten zwey Denunziationen b. und c. scheint es, dass der Archimandrit Rajacsich wohl davon Wissenschaft genommen, und selbst mitgewirkt habe, ohne jedoch der eigentliche Verfasser zu seyn. Eher dürfte der Verfasser von diesen Denunziationen der Gränz-Verwaltungs-Oberlieutenant Wiczkovich im Einfernehmen mit dem Erzpriester Buncsich und Protodiakon Terkulja, welche Beyträge dazu geliefert haben — seyn; welches sowohl aus dem Styl, und den darin angeführten Reskripten, Verordnungen. und Regiments-Befehlen, welche letztere als im Präsidial-Wege erflossen, nur zur Wissenschaft der Kompagnie-Officiere gelangen, (vidi Nota 20. Bogen des Unters. Protokoll) — als auch selbst aus dem, zwar stark verstellten Schriftzuge, der mit dem Namen Simeon unterzeichneten, oben sub b. beygelegten Denunciation detto 2. April 1826. — mit vieler Wahrscheinlichkeit geschlossen werden kann, und welche Vermuthung, die im Untersuchungs-Protokoll (Bogen 11.) vorkommende Aussage, der Oberlieutenants-Wittwe Martha Terbovich und ihres Sohnes Normal-Schüller Joseph, dann jene des Nikola Schumonia (6. Bogen) noch mehr erhöhen.

Dass Erzpriester Buncsich und Protodiakon Terkulja dabey kräftig mitgewirkt haben dürften; folgert auch hieraus: dass in ihren Aussagen (vom 14. bis 18. dann von 27. bis 30. Bogen) bey nahe alle Punkte der Klagschrift sowohl, als der späteren Denunziationen nicht nur (oft im Widerspruch mit andern Zeugen) bestätigt, sondern

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

auch noch andere erbitterte, einige selbst unwahr befundene — Anschuldigungen, gegen den Bisthums-Administrator Muschiczky vorgebracht worden, und dass in diesen Denunziationen Punkte vorkommen, welche nur die tägliche Umgebung des Administrators Muschiczky wissen und beobachten kann. Gegen den Protodiakon Terkulja insbesondere, in Bezug auf diese Vermuthung, sind noch die Aussagen des Oberlieut. Stanisavlivich (12. Bogen) und Lieutenant Csoporta (33. Bogen) wegen einem geforderten Zeugnisse, dann die Aussagen des Korporalen Theodor Skorupan, Damjan Strika und Gefreiter Rados Schupicza (23., 24. und 25. Bogen) und jene der 3 Gränzer Rallich, Dokmanovich und Terbovich (36. Bogen) vorgekommen, wodurch sich derselbe nicht nur als Muschiczky's offener Gegner darstellt, sondern selbst durch die ausgestossenen groben Injurien sehr sträflisch macht.

Da nun auch die Tendenz und Absicht der beiden Denunziationen, die nemliche und ganz gemeinschaftliche mit der ersten Klagschrift sub a. ist; so ergibt sich von selbst, in wie weit sich der Archimandrit Rajacsich auch hierin als Werkzeug zur Beschleunigung des Sturzes von seinem Amts Bruder Abten Muschiczky, verfänglich gemacht haben dürfte.

4. Gibt auch der Herr Abt und Bisthums-Administration Lucian Muschiczky in seiner sub g. angezogenen Vertheidigungsschrift noch mehrere Data an, durch welche er den Beweiss herzustellen sucht, dass der Archimandrit Rajacsich sein eigentlicher Ankläger und Gegner, unter Mitwirkung des Erzpriester Buncsieh, Protodiakon Terkulja und Gränz-Verw. Oberlieut. Wiczkovich seye, — die in der ersten Klagschrift unterschriebenen, grösstentheils in einer regen Verwandtschaft unter einander stehenden — 7 Individuen des Gränzstandes aber, bloss zu diesem Zwecke angeworbene, und verführte Werkzeuge wären. Diese Anschuldigungen des Muschiczky wurden im Auszuge, dem Archimandriten Rajacsich, da er Krankheitshalber nicht mündlich vernommen werden konnte, laut der im Untersuchungs-Protokoll (22. Bogen) enthaltenen Bemerkung zur Einrede mitgetheilt, worüber sowohl, als über die in Bezug dieser Anschuldigungen weiter vorgenommene Untersuchung, und daraus hervorgegangenen Ergebnisse, im Verfolg dieses Berichtes fernere Rede sein wird; nun aber werden zuerst die, in den ursprünglichen drey Klag-

und Denunziations-Schriften gegen den Bisthums-Administrator Muschiczky vorkommenden Klagepunkte (nach den oben sub d. beyliegenden Auszuge geordnet) samt den darüber erhobenen Resultaten beleuchtet. Diese bestehen in folgenden:

1. Dass der Bisthums-Administrator Muschiczky durch die zwey Jahre seiner Administration, vor der unterlegten ersten Hofbeschwerde, nur zweymal die Messe gelesen, nicht gepredigt habe, noch durch andere Geistlichen hat predigen lassen; und überhaupt selten in die Kirche gekommen seye, dafür aber sich mit unnöthigen Bauten abgibt.

Dieser Anklagepunkt, dass er selten die Messe gelesen und gepredigt habe, und nicht jeden Sonn- und Feyertag in die Kirche kömmt, ja oft zu 6, 8 bis 10 Wochen nicht in die Kirche gekommen seye, hat sich nicht nur durch Vernehmung der 7 Kläger, sondern auch der übrigen in Loco befindlichen Geistlichkeit, als: Erzpriester Buncsieh (17. Bogen), Protodiakon Terkulja (14. Bogen), Pfarrer Petar Wukellich, Kaplan Milosch und Joseph Wukellich (19. Bogen) und auch mehrere andere Gränzer, als wahr bestätigt. Der Beklagte selbst, läugnet dieses in seiner oben sub g. beygelegten Vertheidigungsschrift nicht, führt aber zu seiner Entschuldigung an, dass er Krankheitshalber, und auf Berathen der Aerzte, wie die von ihm producirten 3 Zeugnisse beweisen, diese theuere Pflicht unterlassen musste, um zu seiner Gesandtheit zu gelangen.

Der Vorwurf dass er sich mit unnöthigen Bauten abgegeben habe, ist übrigens ungerecht, da die von ihm, an der bischöflichen Residenz und dazu gehörigen Nebengebäuden bewirkten Baulichkeiten, sich auf erfolgte höhere Bewilligung fussen; und die Erbauung eines sogenannten Klerikal-Konviktes, welcher zum Zweck, die Bildung angehender jungen Geistlichen hat, — ist als ein früher nicht bestandenes nothwendiges Mittel, die Volks-Cultur zu befördern, — eine gemeinnützige, und in ihren anhoffenden guten Folgen, wohlthätige Einrichtung.

2. Dass die Gränz-Arbeiter bey den verschiedenen Baulichkeiten nicht gleich bezahlt werden, sondern zu ein halbes Jahr auf ihr Geld warten müssen; und demnoch, entweder den ausbedungenen Lohn nicht ganz bekommen, oder hinbey die grössten Grobheiten erdulden müssen.

Ausser dem Gränzer Todor Kraguliacz (einem der 7 Kläger) welcher einen ausständig sein sol-

WWW.UNILIB
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

lenden Holzlieferungs-Lohn an den Bisthums-Administrator Muschiczky anspricht, hat sich dieser Punkt nicht bestätigt; und die — auf die diessfalls abgegebene Aussage des Feldwebel Radosch Kraguliacz (4. Bogen) und des Gränz-Verwaltungs-Oberlieutenant Wiczkovich (21. Bogen) vernommenen Gränzer Simat Wezmar, Luka Werzeil, Wasil Wezmar und Jovan Ferkovich, bestätigen die Angabe nicht. Bloss der Protodiakon Terkulja in seiner Aussage (14. Bogen) schliesst aus dem, dass er und die Hausdienerschaft das gebührende Salarium nicht erhalten haben, dass auch andere für ihre geleisteten Arbeiten nicht bezahlt worden wären; und der Erzpriester Buncesich in seiner Aussage (17. Bogen) betheuert selbst gesehen zu haben, dass Administrator Muschiczky „ene Leute, die ihren verdienten Arbeits-Lohn zu verlangen kommen, mit Schimpfwörtern wegjagt, ohne jedoch einen solchen speziellen Fall anführen zu können. Da aber sowohl der Erzpriester Buncesich als Protodiakon Terkulja, in Hinsicht des Muschiczky nach dem vorhergehenden, als nicht unbefangen angesehen werden müssten, und kein spezieller Fall angeführt wird, um sich von der Rechttheit ihrer Angaben überzeugen zu können, so fällt diese Anschuldigung mit Bezug auf die oben benannten, mehr unbefangenen Zeugen ganz hinweg.

3. Dass der Bisthums Administrator Abt Muschiczky oft an den grössten Feyertagen nicht nur in die Kirche komme, sondern auch am Geburtsfeste Sr. Majestät unsers Kaisers, solche nicht besucht habe, dennoch aber an solchen Tagen spazieren fahren oder zu Fuss gehen konnte.

Dass der H. Abt Muschiczky an mehreren grossen Feyertagen nicht in der Kirche war, und selbst am Geburtstage Sr. Majestät dieses zu thun unterliess, hat sich vollkommen bestätigt; die Ursache dieser Vernachlässigung seiner geistlichen Pflichten, soll in seiner — wie oben erwähnt — durch ärztliche Zeugnisse erwiesenen Kränklichkeit liegen, durch welche er bemüssigt war, Vormittags im Bette zu bleiben. Dass er aber Nachmittags, der frischen Luft wegen, öfters spazieren gegangen, oder gefahren seye, dürfte als eine Nothwendigkeit zur Begründung der Gesundheit nicht auffallen.

Die über diesen Punkt, von dem Feldwebel Elias Gerba (2. Bogen) abgegebene Aussage, dass H. Bisthums-Administrator Muschitzky im

verflossenen Jahre, nicht einmahl am Geburtsfeste Sr. Majestät in der Kirche war, dass er aber am nemlichen Tage nach Plavcha-Druga (eine Stunde Entfernung von Plaschky) zum H. Oberlieutenant Stanisavlievich zum Mittagessen gefahren seye, ist durch Vernehmung des besagten Oberlieutenants Stanisavlievich (12. und 13. Bogen) in Bezug auf das Letztere, wiederlegt worden.

4. Dass der Bisthums Administrator Muschiczky bey den vorgenommenen Bauten einige Tausend Gulden verwendet, und noch beträchtliche Schulden gemacht habe, indem er von den Pfarradministratoren die Anstellungs-Taxen (Syngelia) abgenommen, solche aber beim Bauen verwendet, und nicht S. E. dem H. Erzbischofen eingesendet habe, wodurch die betreffenden Geistlichen verkürzt seyn sollen.

Über die beim Bau und Reparation der bischöflichen Residenz zu Plaschky, gehabten Auslagen und sonst verwendeten Gelder, hat der H. Bisthums-Administrator Muschitzky die baldige Einsendung der Rechnungen, an S. E. den H. Erzbischofen zugesichert. In Betref der sein sollenden Schulden, hat sich bey der Untersuchungs-Kommission ausser dem Protodiakon Terkulja (14. Bogen) zwar Niemand mit einer Forderung gemeldet, jedoch gelangte man indirekte in die Kenntniss, dass einige Meisterschaften für die — von ihnen zu verschiedenen Herstellungen — theils in der bischöflichen Residenz, und theils in dem abgedachten Konvikt, gelieferten Arbeiten noch Forderungen haben. Auf gleiche Weise musste man vernehmen, dass der H. Bisthums-Administrator, einigen Bürgern der nächsten Städte Karlstadt und Zengg, für mehrere zu seinem Hausbedarf gelieferte Artikel — und selbst der Hausdienerschaft den Lohn — schulde. Indessen hat sich Niemand diessfalls beschwert, und selbst wenn dieser Fall auch eingetretten wäre, so gehören solche Gegenstände nicht hieher, sondern zu dem Verfahren im ordentlichen Rechtswege.

Über die Beschuldigung wegen den, von den Pfarradministratoren eingebrachten und verwendeten Anstellungs-Taxen, wurde erhoben, dass diese — vor Einsendung der ersten Klagschrift, nur von drey Pfarradministratoren nemlich: Podchucha, Budisavlievich und Diakovich einkassirt wurden. Über die geschehene Einkassirung der Syngelia-Gebühren von den zwey ersteren, hat

der H. Bisthums-Administrator Muschiczky, laut seiner Aüsserung Sr. E. dem H. Erzbischofen sogleich die Anzeige, wegen Uebersendung der diessfälligen Dekrete gemacht; der letztere Vice-Erzpriester Diakovich (vidi 34. und 35. Bogen) hat selbst um Verzögerung seiner definitiven Anstellung gebethen. Seit der unterlegten ersten Klagschrift aber, sind laut Untersuchungs-Protokoll (36. Bogen) in dem verflossenen Jahre 1826. von 6 Pfarradministratoren die Anstellungs-Taxen erlegt worden, ohne dass selbe bisher die Dekrete erhalten hätten, deren baldige Uebersendung von Karlowitz jedoch, auf das diessfalls von Seiten des Konsistoriums gemachte Einschreiten, in Balden erwartet wird.

(Продужбе се.)

Па докле тако!

Ad бр. E. 1780. II. 499. ex 1906.

Славном

уредништву „Српског Сиона“

у Ср. Карловцима.

Поводом чланка у 17. броју „Српског Сиона“ од о. г. стр. 491. „Па докле тако“ донео је овај одбор у седници својој од потписаног дана и под горњим бројем одлуку, коју имамо част славном том уредништву у прилогу под ./. с том молбом доставити, да је у цењеном своме листу на истом месту и под истим насловом, на ком је месту и под којим је насловом споменути чланак изашао, одштампати изволи.

Из седнице епарх. адм. одбора вршачког, држане у Вршцу 18. (31.) октобра 1906. год.

Гаврил
епископ.

ИЗВОД

из записника седнице епарх. админ. одбора, држане у Вршцу 18. (31.) октобра 1906.

Бр. 656.

E. 1780. II. 496. ex 1906.

Епархијски ревизор рачуна, Милош Станковић као рачуновођа епархијски уз приказ 17. бр. „Српског Сиона“ од 15. септембра о. г., у којем је на 487. страни угледао света чланак под насловом „Па докле тако“, написан од Д. Р., који позивајући се на одлуку овог одбора од 1899. г. бр. 808., у којој се између осталог наређује: „да све цркв. општине без разлике имају за нов антимице под личношћу одговорности председника овамо послати 8 фор. а. вр.

и 3 царска дуката“ пита, „куд је унишао новац од продатих антимице у вршачкој епархији?“ — — подноси засебно вријене рачуне о примању и издавању новца за антимице из г. 1899—1902. и из истих склопљену билансу, из којих се јасно види, на што је свака потура од примљеног новца за антимице употребљена.

По прегледању приказаног рачуна и билансе буде једногласно закључено:

Извештај епарх. ревизора рачуна и њиме приказани рачуни као исправни узимају се на знање. Уз доставу ове одлуке има се умолити уредништво „Српског Сиона“, да сву одлуку у своме листу на истом месту и под истим насловом, на ком је месту и под којим је насловом изашао чланак „Па докле тако“, одштампа.

Читао и издао:

Патријарашки синђел,

Стефан Николић

епарх. бележник.

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице автономних власти. Саборски је одбор сазван за 16. о. м. у редовно заседање.

Његова је Светост у течају прошле седмице у два маха одлазио у Будимпешту. Први пут ради договора о престојећем сабору, а други пут да се захвали Његовом Величанству на премиљостиво дарованом му узвишеном ордену великог крста Леополдова реда, од кога је био премиљостиво примљен у аудијенцију 13. о. м., ког се дана здраво и повратио у своју резиденцију.

Монашки Сабор. Одбор манастирских настојатеља сазвао је монашки сабор на дац 28. Новембра (11. Децембра) о. г. у Карловце (Семениште манастирских питомца) у 9 сахати пре подне са следећим дневним редом: 1.) Призивање св. Духа. 2.) Отварање Монашког Сабора. 3.) Верификација изборних чланова и конституисање сабора. 4.) Избори према §. 16. тачци 7. статута. 5.) Извештај изасланика одбора ман. настојатеља. 6.) Евентуални предлози, који се имаду председнику одбора манаст. настојатеља 24 сахата пре састанка писмено поднети.

Избор свештеничких чланова за епархијску скупштину Архиепископске сремско-карловачке. У карловачком протопопијату су изабрани: Анатолије Јанковић, архимандрит и Сергије Попић игуман;

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

пароси: Георгије Максимовић, Георгије Ђатић, Радослав Марковић и Сима Араницки.

У земунском: протојереј Сава Теодоровић, пароси: Спира Мауковић, Јефрем Белегишанин и Јефта Матић.

У митровачком: Митрофан Павловић, игуман, и пароси: Влада Обрадовић, Ђорђе Коларовић, Пера Араницки, Ђорђе Иванић и Илија Шумановић.

Ко је изабрао у вуковарском, не знамо.

Може ли се системизовани парохијски помоћник дати бирати за члана црквеног одбора и примити се тог избора? Овако је ставио питање на нас један благочастиви општинар једне црквене скупштине из вршачке епархије, а подједно и исказао своје мњење да он држи, да не може, и то у толико пре, што није једногласно изабран за одборника као што би по аналогном избору пароха за председника морао бити изабран, него са $\frac{1}{3}$ гласова и то је изабран под грађанским именом, без свог наслова.

Да се може дати бирати на онакав начин један системизован пар. помоћник, и примити се таког избора, то је дотични веселик показао да може.

Али је питање, да ли тај избор и важи?

Ми ћелимо да не важи, и да је не само ништав, него ако вршачка коњисторија хоће да буде правична, она уз уништење самог избора, треба да даде веселику и мало поуке, да припази не само на свој углед, него и на постојећи закон.

А такав је избор ништав с тога, што је законодавац у §. 34. П. В. кр. рескрипта од 10. Авг. 1868. јасно рекао, да су само пароси по своје звању вирили чланови одбора, а остали одборници да се имају бирати по §. 35 из чланова скупштинских.

Пошто је пак по §. 14. П. В. и системизован помоћник вирила члан скупштине, то он не може ни бити биран за члана црквеног одбора, него могу за чланове бити бирани само изабрани скупштинари.

Исто тако не могу бити свештеници изабрани за световне изборнике за бирање чланова за епархијску скупштину и посланике за сабор, а тако исто не могу бити изабрани преко одређеног броја за чланове епархијске скупштине, па тако исто ни сабора.

Свештенству је одређен свуда број, и преко тог броја, не могу бити ни бирани.

Нове српске земљорадничке задруге основане су у Батајници, Темеш Павлишу и Станчеву, (та мишкој жупанији). Тарди (барањској жупанији).

Одговори уредништва.

Пр. г. *проту Милошу М. Папићу*. Кад ме већ назвасте стручњаком у полемици, у чему ми нико није раван, а себе лајиком, који није дорастао да се са мном упушта у полемику, те од страха не знадoste ни то, да оно, на што Ви мени одговористе у 228. бр. „Заставе“, није изишло у 19. бр. „Српског Сиона“, о чему ћете се бар сада моћи уверити, него са свим засебно; што се онда упустисте у полемику!

И кад не хтедoste седети с миром, и прогутати ону невину пилулицу, а подједно и помислити, та може он имати и горчијих пилула, јер смо ми не једном рекли, да не треба у једаред сав барут испуцати; онда поред свег нашег поштовања спрам Вас, као старијег човека, — а не као рђавог и превртљивог политичара, који је био и Милетићевац, и Германовац, и браниклија а сад радикал — хтели не хтеди, морамо да Вам само нешто одговоримо.

Оставићемо све друго на страну, а позабавићемо се само на кандидацију Вашу од 1885.

Кад је средишни одбор народне слободоумне странке — Милетићеве — у своје прогласу од 27. Јулија 1885 кандидирао за жабаљски срез *Мишу Димитријевића и проту Јована Бороту*, а бирачима речено: „— дужни сте да их и изаберете, јер само ће се тако испунити жеља народна и само тако да очува оно, што је у озбиљној опасности“; кад је у „Српском колу“ у бр. 65. за 1885. штампан телеграм, у ком се рекло: „Из Шајкашке. У жабаљском срезу изабран је Миша Димитријевић са 105 гласова против др. Стеве Павловића, кандидата клерикалне странке, који је добио једва 49 гласова, а од свештенства прота Јован Борота са 102 гласа против Милоша Папића, који је добио 88 гласова“, а у телеграму из Ст. Бечеја: „Присутни 127 бирача једногласно изабрали за нар. посланика Исидора Дебељачког за световног а проту Јована Бороту за свештеничког“ (жабаљски и ст. бечејски срезови бирју заједнички свештеничког посланика); онда оче и брате Милоше оно Ваше правдање, причање и сравњење, да су Вас бирали без Вашег питања и пристајка, није ништа друго него жалосна својдоуба Ваше наивности.

На питање: „да ли можете бити у једно и исто време и народњак и клерикалац?“, одговарамо Вам оче проту тиме, има људи који што-но реч у једни онаци два цара служе, ал Ви г. Милоше не бесте

1885. народњак, а да не бесте, то сте сами изјавили. А то сте изјавили у овој изјави у 56. бр. Јотиног „Српског народа“ 1883.

И з ј а в а.

На чланак под „Нови Сад 13. Августа“ у 125. броју „Заставе“, где се описује, како је текла конзисторијална седница 11. Августа т. г. принуђен сам овим изјавити, да је исти чланак не само без мога знања написан, по и на велику штету моју написан.

Шта је тога дана у конзисторији рађено и јели и о мени реч водила се, ја не знам. Али доста то, да је далеко од мене и сама помисао, да у чему год високопреосвештеног господина епископа нашег сумњичим, да ми он сметње чини, да до своје цели дођем. Шта више ја га за свога добротвора сматрам и пуно сам уверен, да свака реч његовог високопреосвештенства о мени, само на добро се моје клони.

Одбијам и то, да Његова Светост тако злурода може бити, да икоме, а камоли једном капелану, који једва своју децу лебом рани, о глави ради.

Нека ме изволи дакле у будуће бар „Застава“ поштедити са својом одбраном, јер тиме само мени и невбринутој породици мојој штету наноси.

Ово молим и с тога, што сам ја давно већ раз уверен о доброј страни онога, што сам досад чинио, јер дочим су други тако чинећи до своје цели долазили, ја сам свагда хрђаво пролазио. А зашто, нека они сами кажу.

Држим да је и оволико доста, да се разумемо, да нисмо више на једном путу.

У Жабљу 18. (30). Августа 1883.

Милош М. Папић,
систем. капелан.

(Крајње је време, да се г. Милош М. Папић отресе људи, који су толико несреће народу починили, и толике народне породице упропастили. Ми се надамо, да ће сви свештеници, који су по несрећи залутали били, примеру овом слѣдовати. Нека г. Милош М. Папић буде веран син српске православне цркве; веран служитељ божијега олтара; добар пастир који и речи и делом, својом палицом онаснога вука од стада гони: па му неће заслужена награда изостати. У. „С. Н.)

Да сте седели с миром, не бисмо ово изнели, овако имате захвалити данашњем својем радикалству, да Вас и данашње поколење види, да Ви не бесте увек Милетићевац.

Ви сте 1881—2. били народњак, и поред свег наваљивања и од Вашег оца, не хтедoste изневерити и гласати за Германа. Ал 1883. ступисте у коло нечастивих, и ако се сећате, знаћете: каквим сте именом себе назвали 1888. приликом прославе Германове, кад Вас неки хтедоше извинити за Ваше тадашње држање.

Кад сте се и како сте се повратили прво у слободоумну — браниковачку — странку, а по том

прешли у радикалну странку, знамо и то, и знајући то, знамо, да би боље било по Вас, да се нисте упуштали у брањење данашњих радикала, јер Ви не знате ни то, да је баш Милетић истерао са збора данашњег „вожда“ радикаског, а истерао га је с тога, што није одобравао његов социјалистички правац.

Завирите г. Милоше у 54. бр. „Заставе“ од 1881., којој је у то време био одговорни уредник сâм др. Светозар Милетић, те ћете у њој наићи на опис бирачког збора српске слободоумне народне странке, који је одржан у Н. Саду 5. Априла 1881., у ком се опису рекло и ово: „*Јаша Томић* изјављује да у угарском сабору нема демократске странке; тражи од народних посланика стварање странке, која се за хлебац брине, и која би у демократском духу од свију странака најдаље ишла“.

„*Др. Милетић* очитује примедбу, да предговорник стоји на социјалистичком темељу; да је овај збор сазван на договор странке, која стоји на слободоумном демократском основу, да је предговорнику просто, са својим једномишљеницима зборове под својом и њином одговорности држати, али да присталице друге какве, конзервативне или социјалистичке странке нејају право, и пута, умешати се у круг и збор ове слободоумне народне странке, и договору јој сметати. *Говорнику нема у овоме збору места*“.

Радикалски је „вожд“ био дакле 1881. социјалиста, што је у ствари и данас, а зашто је после привидно промену боју и постао радикалом; то је бар јасно, као што је јасно и то, да је остао и на даље социјалиста, не би никад био *оно*, што је данас т. ј. сунце, око ког се и велике и мале звездице радикалске окрећу.

Правоученије. Не плећи се оче и брате Милоше у оно, што не знаш и не дај се употребљавати за прање црнца.

Г. Ј. у М. Та ко се још осврће на писање паталощца! Зар не познајете тога не човекомреца, него светомреца и пакосника, који да пљуне у 12-такињу најлепшег вина, морало би се у бућкуриш преврнути.

Пустите га нек чова ужива у писању, морском вицловању и исмевању и својих добротвора, а дојучерашњих једномишљеника, кад већ не ужива у раду паметном и **ДУЖНОМ**.

Данашње његово пецкање и исмевање својих добротвора, најбољи је доказ, да не стоје „горе“ њихове акције добро, јер он је барометар, који живу добија од горе.

Књижевни огласи.

Као 114-то издање Задужбине И. М. Коларца изашла је књига:

СТОЈАНА НОВАКОВИЋА

БАЛКАНСКА ПИТАЊА

и

МАЊЕ ИСТОРИЈСКО ПОЛИТИЧКЕ БЕЛЕШКЕ

о

Балканском полуострву.

У књизи су тој чланци историјско-политичке садржине, писани у току времена од 1886—1905., штампани у своје време у часописима, гдекоји без имена пишчева. Има их пак који се у овој књизи први пут штампају. Највећи део тих чланака је у мањој или већој вези с отвореним питањима данашње српске политике на Балканском Полуострву, а сви доприносе к објашњењу те политике било путним белешкама и размишљањима, било историјским белешкама и расправама. Раније штампани чланци у овој су књизи прегледани или допуњени. Пошто данашњи политички положај Балканског Полуострва потиче из Берлинског Уговора, нису нимало застарела ни разматрања оних чланака, који су писани пре више година. За лакшу употребу књиге додан је *Кључ* (регистар) који ће олакшати тражење појединих предмета.

У књизи су ову чланци:

1. *С мора на Вардар*. Путне белешке из 1886. год., 2. *Два дана у Скопљу*. Путне белешке из 1905. године., 3. *Под зидинама Цариграда*. Прилог к поређењу народних обичаја. Балканскога Полуострва. 4. *Брус*. Путне белешке из Мале Азије с погледом на заматак Турецкога Царства и потоњих му освајања на Балканском Полуострву., 5. *Царица Мара*. Историјске црте из XV. века, с погледом на прве односе к Турцима и Бугарима, после пропасти старе државе српске. 6. *Црква Пантократорова (Зејрек-Дамија) у Цариграду*. Успомене о борављењу Ст. Дечанског и Ст. Душана у Цариграду. 7. *Дамија Соколовић-паше у Цариграду*. Успомене о славном великом везиру Мехмед-паши Соколовићу, родом Херцеговцу., 8. *Насеље Београђана од 1521. године у Цариграду*. Успомене из првог турског својења Београда. 9. *Бугарске школе по Македонији*. Извештај о стању и средствима бугарског културног рада по Македонији 1885. год. 10. *Законодавство и владоци српски XIV века и народности у Македонији*. Белешке о македонском национализму XIV века. 11. *Балканско Полуострво* и етнографски спорови српски, грчки и бугарски. Чланци, који сами хватају на 100 страна, у којима се с разних страна разматра и претреса главна садржина Балканског Пи-

тања. 12. *Цариградска Патријаршија и православе*. Чланци којима се доказује право да свака епархија има епископе своје народности. 13. *Црква и школа у националној пропаганди на Балканском Полуострву*. 14. *Нов грчки спис о Македонији*. 15. *Српске и бугарске расире поводом једног бугарског списа о Хиландару*. 16. *Једна статистика средње Македоније*, 17. *Епархијалници Рашко-Призренске и Скопске Епархије* за 1899. год.

У већини чланака претресају се сувремене претензије српских противника на Балканском Полуострву, и покушава се да се у политичка балканска питања унесе што више трезвености, умерености и истинитог познавања положаја и питања његових.

У последњем се чланку износе истинити српски подаци о стању Призренске и Скопске Епархије у моменту, када је у њима настајала власт српских националних пастира.

Књига износи пуних 35 табака велике осмине (559 страна), штампана је врло укусно, и цена јој је само три динара (или три круне).

Главна је продаја и за поједине купце и за препродавце и књижаре у трговини Јефте М. Павловића и комп., код Игњата Даничића и у књижарници Светислава Б. Цвијановића.

Онима који би за шест књига послали новце непосредно г. Стојану Новковићу (Ресавска улица, 19) даће се на шест књига седма и књиге ће се послати одмах плаћеном поштом. Цена 3.50 К. (са поштарином).

Изашао је из штампе цени календар

Свој Своме за годину 1907.

Овај је календар удешен за пропачисање на чела Свој Своме. Трговцима, који поруче педесет комада или више, штампа се бесплатно на последњој (4-тој) страни корица реклама, коју при поручбини треба да пошље. Фирмама чије се на захтев један примерак бесплатно. Срби ширите календар Свој Своме! Цена је једноме 10 новчића. Адреса: Гласник, Нови Сад.

Изшла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

О П И С

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МНАСТИРА 1753.

Преоцићно: Димитрије Руварац.

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број Е. К. 254. ех 1906.

2—3, 93

Е Д И К Т

Овим се обавјештава *Михајло Добрић*, сада непознатог боравишта, да је његова жена *Савка* покренула против истог бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у „Срп. Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега и на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 28. септембра 1906.

Предсједништво.

К 795/615. из 1906.

1—3, 99

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на једно упражњено место у стипендијској заклади Петра Божића са стипендијом од годишњих 400 Круна.

На ту стипендију могу компетовати Срби источно-православне вере, припадници епархије темишварске, који се уче у карловачкој српској великој гимназији, на којој академији или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно-православне вере.

Са потребним сведоџбама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице ваља поднети овој конзисторији до 17. (30.) децембра 1906. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару дана 3. (16.) октобра 1906. год.

Председништво.

Број Е. К. 328. ех 1906.

2—3, 95

Е Д И К Т.

Овим се обавјештава *Стана Цвијановић* непознатог боравишта, да је њезин муж *Станко*, покренуо против исте бракоразводну парницу код ове Еп. Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у „Српском Сиону“ при-

јави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога, на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без ње и на њезину штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. августа 1906.

Предсједништво

Број Е. К. 576. ех 1906.

97 1—2

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај на парохију у *Шапанлијама* (у протопрезвитерату Костајничком.) Ш. плаћеног разреда.

Рок компетовању оставља се до св. Николе ове године.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 19. октобра 1906.

Предсједништво.

Број Е. К. 555. ех 1906.

2—3, 94

Е Д И К Т.

Овим се обавјештава *Љубица Комадина* сада непознатог боравишта, да је њезин муж *Драгић* покренуо против исте бракоразводну парницу код ове Епархијске Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у „Српском Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без ње и на њезину штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 28. септ. 1906.

Предсједништво.

Број Е. К. 478 ех 1906.

2—3, 96

Е Д И К Т.

Овим се обавјештава *Никола Мандарић* непознатог боравишта, да је његова жена *Сока* покренула против истог бракоразводну парницу код ове Еп. Конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у „Срп. Сиону“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога, на законит начин опуномоћеног заступника, јер ће се иначе речена парница и без њега, а на његову штету окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. августа 1906.

Предсједништво.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

ДРУГИ ОГЛАСИ

www.КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ
ШТАМПАРИЈЕ
У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. упра-
вама манастирским, да је наша књиго-
везачка радионица снабдевана са сви-
ма машинама и материјалом, као и све
велике модерне књиговезнице у пре-
стоницама, и да смо у стању, изра-
ђивати све послове књиговезачке и ко-
ричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте
и препоручите
производе

Видрине творнице храњива

у Прагу VIII (Краљ Тешка.)

ценовник бадава.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ
препоручује се — са гаранцијом на више година — за
израду нових звона и за преливање пукнутих звона у
овакој величини, као и за целокупно хармонично уде-
шено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа,
тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кре-
тати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона
сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђенаи
като имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прав-
љена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначаје са
звучком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће;
звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог
гвожђа. —

18— 3.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом
миланарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела тазака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и
Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље,
на годину 10 круна. Поједини бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала
рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филири
од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно
општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 672. 1906.